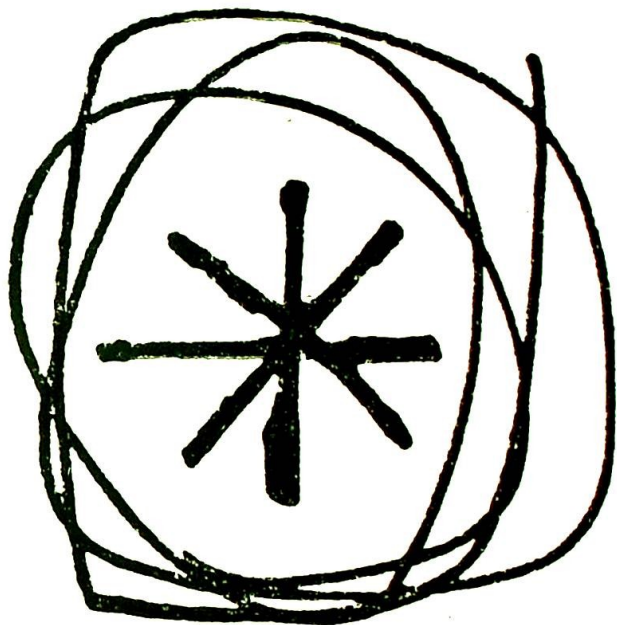

Julen 1982

Vitnesbyrd i 1982,
side 6.

Erkebiskopen av Paris taler til det tyske folk,
side 8.

Katolsk skole — møte med søster Felicia Körner,
side 11.

Gudstroen er uutryddelig

Gunnel Vallquist

intervjuet av

Kjell Arild Pollestad

Det må være tillatt å intervjuer også en av medarbeiderne i «St. Olav», i hvert fall når vedkommende har gjort seg så bemerket som tilfellet er med Gunnel Vallquist. Selv om hennes felt egentlig er litteraturen, har hun gjennom sitt forfatterskap også gjort en enestående innsats for Kirken, både ved sitt stadig våkne blikk for nye strømninger i teologi og åndsliv, og ved sin fordyppelse i den kristne mystikk. Hennes kjennskap til mystikken var en av de grunner som ble gitt for at hun tidligere i år ble medlem av Svenska Akademien. Gunnel Vallquist kommer minst en gang i året til Katarinahjemmet i Oslo, og i likhet med Sigrid Undset føler hun seg hjemme i søstrenes klosterfelleskap.

— Trofasthet i vennskap er noe av det jeg setter høyest her i livet. Jeg kom hit første gang i 1939, like etter at jeg var blitt opptatt i den katolske kirke. Søstrene har tatt meg opp i sin familie. Det er ellers ingen tilfeldighet at jeg trives så godt i et kloster, for mitt personlige åndelige klima er og blir det monastiske. Jeg er meget opptatt av den kristne mystikk, og det kontemplative liv ser jeg som noe av et ideal.

— *Men dette ideal har på ingen måte holdt deg på fredfull avstand fra samtidens stridsspørsmål?*

— Fromhet og mystikk må selvsagt ha sosiale og politiske konsekvenser, men dette er så selvfølgelig at det ikke er interessant. Etter siste konsil er mange i Kirken blitt for ensidig opptatt av det horisontale, uten tilstrekkelig forståelse for at dersom alt i kristendommen handler om det sosial-etiske, blir den uinteressant. Jeg må også tilstå at jeg aldri har hatt særlig sympati for blandingen av marxisme og progressiv kristendom. Kristendommen er radikal nok i seg selv. Men samtidig er jo alle overdrivelser og kjetterier et tegn på synd og svikt hos Kirken selv, og som sådan her de en viktig og rensende funksjon.

— Jeg tror forresten hver periode i historien er offer for et særlig kjetteri, som den kanskje fortjener. Dette er ikke så farlig for den katolske kirke, for den befinner seg i den store tradisjonens hovedstrøm, der det stadig kommer nytt vann og skyller forurensningene bort. Sektene lager derimot sine små dammer ved siden av den store strøm, og dermed står de i fare for å bli liggende som brakkvann. Den virkelige reformasjon skjer i den store strøm. Og slik forstår jeg også Kirkens ufeilbarlighet: ikke at den ikke kan si noe som er feil, men at den i det lange løp korrigerer seg selv, i den store og levende strøm.

— *Din dagbok fra Det annet Vatikan-konsil fyller fire bind, og hverken der eller i andre skrifter fra din hånd kan man være i tvil om at ditt hjerte er på den såkalte progressive siden. Hva er det som særlig grep deg ved konsilet i Roma?*

— Det var nettopp den progressive stemning, dette at Kirken kom i beve-

gelse. De som hadde vært open-minded og fulgt med under Pius 12. hadde levet under et slags trykk, med oppladede aggresjoner mot Roma og mot systemet, og de var fullstendig klar over at meget i Kirkens liv var modent for forandring. Da forstår man begeistringen da strømmen vendte. De dokumenter som den romerske kurie hadde forberedt ble forkastet, og biskopene erobret tilbake sin selvfølgelige lederstilling i Kirken. Det var en historisk begivenhet.

— *Har du bevart din optimisme fra konsilet?*

— Jeg tror ikke jeg har forandret standpunkt, men jeg konstaterer at mange av konsilets intensjoner ikke er blitt gjennomført. Andre reformer er blitt misbrukt, for eksempel når det gjelder gudstjenesten. Den formløsheten vi nå kan oppleve mange steder var ikke villet av konsilet. Det samme gjelder den disiplinære relativisme. Selv synes jeg for eksempel det er beklagelig at fastepraktiseringen nesten er blitt sløyet. På den positive siden må jeg nevne konsilets kirkesyn, som har hatt store konsekvenser for enhetsbestrebelsene i det kristne folk. Kristi kirke på jorden er ikke begrenset av den katolske kirkes grenser. Den er overalt hvor mennesker kommer sammen og søker Guds vilje på en helhjertet måte, og derfor har jeg ingen motforestillinger mot å gå til kommunion i andre kirkesamfunn, selv om jeg da er ulydig mot min egen kirke. I det hele tatt er jeg ikke lenger så opptatt av hva som skjer i selve institusjonen. Veien til kirkelig enhet ved omvendelse fra prestisje og makt er nok lengre enn jeg tidligere hadde trodd, men jeg håper den dag kan komme da vi alle kan være ett, slik at den hellige kirke kan lyse for menneskene i sin fulle glans.

— *Hvordan ser du på gudstroens plass og mulighet i dagens verden?*

— Jeg tror gudstroen er utryddelig. Det russiske eksempel er i så måte talende og rystende. Der burde jo ateismen nå være generell, men det er den langt fra. Det er forresten et kjennetegn ved religionen at den blomstrer i kriser og nødstider, men ikke så lett lar seg forene med det trygge og borgerlige liv. I Skandinavia har vi dessuten det problem at kirken blir temmet av staten.

Jeg holder fast ved det jeg skrev for tyve år siden: «Alt ondt begynte med Konstantin».

— *Vi har også i Norge fått visse inntrykk av at det i den svenske statskirken er ganske stormfullt for tiden.*

— Situasjonen i Svenska Kyrkan er en forferdelig tragedie. Et flertall i kirken innser etter min mening ikke hva de egentlig gjorde på det siste kirkemøte. Her gav nemlig kirken avkall på å gi kirkelover, og overlot alt som ikke direkte angår gudstjeneste og lære til Riksdagen. Dermed kan en religionsfiendtlig regjering med et pennestrøk inndra hele kirkens frihet. De legale forutsetninger er til stede for at staten skal kunne tilintetgjøre kirkens struktur, og selv om vi idag ikke har grunn til å frykte at noe slikt skal skje, lærer historien oss å være skeptiske. Et annet problem er demokratiseringen. Den burde jo innebære at det aktive kirkefolk fikk medbestemmelse og øket innflytelse i kirkens liv. Men i stedet er det de politiske partier som skal være representert i kirkemøtet, og dermed skal kirken styres etter politiske, og ikke etter åndelige kriterier. Da kan den absurde situasjon oppstå at man kan sitte i kirkemøtet uten å være døpt. Det er nemlig ikke dåpen som er medlemstegn i den svenske kirke, men bare det at man er født i Sverige. «Guds nåde står åpen», heter det, og så snart noen antyder at dåpen kanskje var et mer egnet adgangstegn til kirken enn det å være født i Sverige, kommer bisper og domproster og forkynner med dirrende røst at det er å sette stengsler for Guds nåde.

En annen tragedie i Svenska Kyrkan er polariseringen omkring de kvinnelige prestene. De høykirkelige er jo imot, og dermed får tilhengerne av reaksjon ofte en tendens til det antisakramentale. Den levende del av Svenska Kyrkan er de som aksepterer kvinnelige prester, men som samtidig holder fast ved det sakramentale grunnsyn. Dette er blitt styrket i vårt århundre takket være de høykirkeliges innflytelse. Selv finner jeg ingen motargumenter mot kvinnelige prester, men jeg synes heller ikke at kvinneprestspørsmålet er av en slik betydning at det må gjennomføres på bekostning av kirkens enhet.

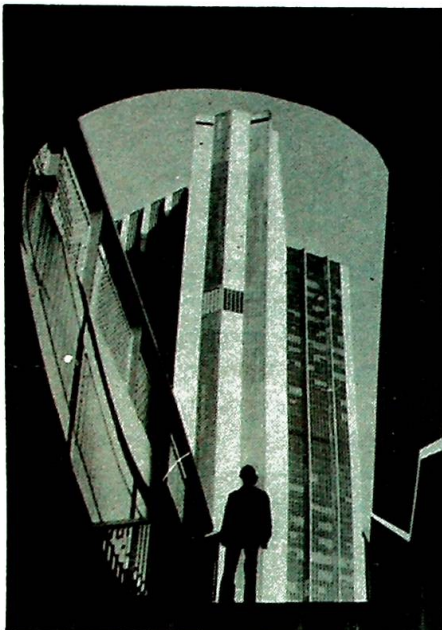
«St. Olav» i støpeskjeen

Alt tidligere i høst har vi minnet leserne om at «St. Olav» møter de samme vansker som publikasjoner flest i landet – ikke minst en manglende oppslutning med alvorlige økonomiske følger. Selv om man gjerne så situasjonen anderledes, kan man ikke unngå å se utfordringen i dette.

Vår overbevisning er at «St. Olav» har en oppgave å fylle i Kirken såvel som ellers i det norske samfunn. Vi tror til og med at bladet har vekstmuligheter hvis man bare vet å bruke dem. Men hvordan?

Det er som kjent ikke kutten som lager munken, ei heller betyr layout og presentasjon alt for en publikasjon. Likevel kan vi ikke se bort fra at nettopp et blads «utseende» er av stor viktighet. Det markerer en profil, det er noe man gjenkjenner og føler seg hjemme i.

I de senere årtier har «St. Olav» ved flere anledninger konsultert tegneren og brukskunstneren Hermann Bongard. Denne gang er han kommet med et forslag som ikke bare

er mer leservennlig, men som også understreker en ny epoke i bladets historie.

For å unngå en fordobling av abonnementsprisen og for bedre å møte krav i tiden, vil vi som et forsøk i 1983 utgi tolv dobbeltnumre omtrent hver tredje uke – sommer-

månedene unntatt. Disse vil bli fyldigere enn de dobbeltnumre leserne vanligvis har kjent. I tillegg vil det komme et eget julenummer.

På denne måte håper vi at «St. Olav» blir en klarere stemme i en hektisk og spennende tid hvor svarene langtfra er lettkjøpte. Et fyldigere organ er også en invitasjon til bredde og variasjon.

Ønsket om forandring er i stor grad betinget av ønsket om å nå flest mulig både i og utenfor vårt eget miljø. Prosjektet vil utvilsomt kreve tid og arbeid før det innfrir alle våre forhåpninger, men tiden synes å være inne for en slik endring.

En del reaksjoner fra leserne når oss. Og i en forandringens tid er det viktigere enn ellers med gjensidig meningsutveksling. Vi vil derfor litt utpå nyåret be leserne fylle ut et mindre spørreskjema hvor meninger og ønsker for bladet kan uttrykkes.

Ny giv forutsetter nært samarbeid mellom oss alle.

Else-Britt Nilsen

VED 800-ÅRS JUBILEET FOR FRANS

I anledning 800-års-jubileet for Frans av Assisis fødsel har en rekke land gitt ut frimerker med helgenens bilde. Ikke bare i «typisk katolske» land som Italia, Spania, Frankrike, Portugal, Brasil o.a.

Når også Vest-Tyskland og USA nå feirer ham med «stamps for St. Francis», skyldes nok det at neppe noen annen helgen er blitt møtt med så stor interesse, ja hengenhet, som Frans av Assisi, — også i protestantiske land. Det var San Francisco, byen som er oppkalt etter ham, som lanserte det amerikanske jubileums-frimerket.

FRANCIS OF ASSISI 1182-1982 USA 20c

JULEPROGRAM OM FRANS AV ASSISI

På julekvelden, kl. 22.45 har radioen en tre kvarters sending: «Den ydmyke opprører». Ved 800-års-jubileet for Frans av Assisis fødsel. Ved Birgit Gjernes og Nils Heyerdahl.

ATOMOPPRUSTNING U MORALSK, SIER FRANSISKANERNE

Rom (KN) - Lederne for de fire grener av fransiskanerordenen har sendt ut en felles appell til verdens regjeringer om avskaffelse av atomvåpen og innsats for freden. Foranledningen for appellen er 800-års-jubileet for Frans av Assisis fødsel.

Evangeliet oppfordrer oss til kjærlighet, tilgivelse og forsoning. Derfor forlanger vi av regjeringene at de avstår fra bruk av atomvåpen og tilintetgjør sine atomvåpenlagre. Vi krever også stans av utforskning, produksjon, testing og utplassering av atomvåpen. Alt dette er umoralske handlinger, skriver fransiskanernes ledere.

PAVEN SKAL PREKE I LUTHERSK KIRKE

Roma (NØP/KIPA) - For første gang i kirkehistorien skal overhodet i den katolske kirke tale i en evangelisk kirke. Emnet for prekenen er Martin Luther, og begivenheten er kommet istand i anledning kirkereformatorens 500 årsjubileum i 1983. Johannes Paul II blir den første pave som får tale i en luthersk kirke i Roma.

«MOT NY LIVSSTIL»

I Frankrike har landets katolske biskoper foreslått at folk bør finne fram til en enklere livsstil. Biskopene anbefaler at man skal bruke mindre på forbruksvarer og at man bør si fra seg ekstra-jobber som bare gir penger til unødvendig luksus. På den måten frigjøres arbeidsplasser. Uttalelsen har fått tittelen: «Mot ny livsstil», og vi siterer: «... er man ikke fattig, er det å opprettholde sin egen levestandard ikke vårt viktigste mål i dag.» (NØP)

MENNESKERETTIGHETSKAMPANJE:

«FOR EN JUL UTEN POLITISKE FANGER OG FORSVUNNE I ARGENTINA»

NEKMIL (Norsk Ekumenisk Komite for Menneskerettigheter i Latinamerika) skal i løpet av høsten arrangere en kampanje til støtte for det menneskerettighetsarbeidet som drives i Argentina. Flere kirkesamfunn er representert i NEKMIL: Den Katolske Kirke, Den norske Kirke, Det norske Baptistsamfunn og Metodistkirken.

I dagens Argentina er det anslagsvis 30.000 forsvunne og 900 politiske fanger. Det katolske Bispemøte har i en uttalelse datert 11. august 1982, krevd at myndighetene må sørge for at de forsvunne skal komme til rette. Dette krever også de ulike menneskerettighetsorganisasjoner.

Vi ønsker med kampanjen å gi en moralsk og økonomisk håndreking til organisasjonen *Tjeneste for fred og rettferdighet* (ledet av Nobelfredsprisvinneren Adolfo Perez Esquivel) og til organisasjonen *Mødrene i Mai-plassen* (som samler mødre som har «mistet» noen av sine kjære).

Kampanjen vil bruke følgende metoder:

- *Salg av plakater og postkort* med et motiv hentet fra Jesaja 11. Bildet peker på frelseren som skulle fødes, og er dermed et klart julemotiv. For oss symboliserer det også det argentinske folkets håp om frihet.
- *Salg av piggrådskors* som et tegn på smerte og håp.
- *En gruppe flyktninger fra Argentina* har sagt seg villig til å delta i møter/arrangementer som vil ta opp menneskerettighetssituasjonen i Argentina. Gruppen kan fortelle om egne erfaringer, vise lysbilder, evt. film.
- I Oslo vil det også bli arrangert *Gatestands, Gudstjenester, Våkenetter*, osv. i forbindelse med kampanjen.

Ønsker du/dere mer informasjon om dette, bestille plakater/postkort/kors eller ønsker du besøk av oss, kan du henvende deg til sekretariatet vårt: NEKMIL v/Pablo Sbertoli, Torshovsgate 7, Oslo 4, telefon (02) 35 11 58.

Torgeir Havgar Per Midteide

John Golding, Stein Skjørshammer.

HVEM ER SKYLD I TRAGEDIEN?

110 av 1000 spebarn født i u-land overlever ikke det første året av sitt liv. Ni av ti kunne overlevet, sier FN, om landene hadde rent drikkevann, nok vaksiner, svangerskapskontroll osv.

I stedet blir disse landene tildels oversvømmet med medikamenter, som ofte er helt virkningsløse eller farlige. Hvem er skyld i tragedien?

De multinasjonale legemiddelfirmaene, som markedsfører og selger disse tvilsomme produktene? — Nasjonale regjeringer, som velger piller som den enkleste løsning? — Eller legene selv, som velger å skrive ut virkningsløse medikamenter? Folkevett

BARN ER SKITNE

Et eksperiment som nylig ble utført i noen barneskoler i England viser hvordan stereotyper bilder av sultne barn i innsamlingsannonser har bidratt til å danne oppfatninger hos barn om jevnaldrende i andre land.

Forskeren Jill Henderson har sett på barns kunnskap og «mentale bilde» av land og folk på andre kontinenter.

Hun var i kontakt med 70 barn på 10-11 år i tre barneskoler i Didcot, Berkshire i England. En metode hun brukte var å se på barnas spontane ord-assosiasjoner. Hun ba dem tenke på «Afrika» og så gav hun dem stikkord som «hjem», «mat» o.l. og ba dem skrive ned de ordene som de først kom til å tenke på. Hun gjorde dette uten noen form for diskusjon med barna på forhånd.

Summen av ordene som oftest ble nevnt sier en del om det ubalanserte bilde de har av barn i utviklingsland. Bakgrunnen finner vi i de negative og ofte fremmedgjorte bildene som danner grunnlaget for informasjonen barna får. Ordet «barn» ble oftest assosiert med «skitten», «sulten», «syk», «fattig», «mager», «tynn». Bare et eneste ord med positiv betydning — «vennlig» — ble brukt mer enn en gang.

I forbindelse med «mat» var de vanligste assosiasjonene forskjellige matvarer: «ris», «bananer», «kjøtt», «frukt» — de vanligste adjektivene var «ikke mye», «lite» og «gyseelig».

Hus var «strå», «leire», «greiner», «tre». Klær var «skinn», «skitne», «fillete», og mennesker var «fattige», «tynne» og «syke».

En noe lysere tone ble forbundet med musikk, der assosiasjonene var «trommer» og «sang».

FN's barn

En
klown

En pappa forsøkte å lære sin lille sønn en bønn. Han sa til slutt: — fri oss fra alle farer.

Den lille fortsatte ganske lykkelig fra sprinkelsengen: — og fra alle morer.

Mammaen hadde kanskje vært nødt til å være bestemt den dagen, jeg vet ikke.

Vel, det å be er av og til vanskelig. Vi ber om ting, om at egne ønsker skal gå i oppfyllelse. Om å treffe igjen et bestemt menneske, om en smule lykke. Vi ber om å bli reddet fra farer og morer...

Hører Gud på alt sammen?

Med stor tålmodighet antagelig. For det er jo nok at vi sier: Forbarm Deg over meg. Jeg har sviktet.

En klown snakker kanskje ikke så alvorlig. Men hvis jeg blir en tanke fornuftig, kan det være alderen. En kanadisk venn av meg fortalte meg at han hadde sittet på en benk i haven med en søt liten tulle og spiste moreller.

Han hadde ikke vært hos barbereren på en god stund og trengte å trimmes. Det blir for eksempel gjerne en del hårvekst i ørene. Han oppdaget at den lille stirret stivt på det ene øret hans. Og så sa hun: Mr. White, your stuffing is coming out. Mr. White, stoppen din tyter ut.

Kanskje er det noe sånt som skjer med meg?

Jeg reiser derfor sydover snart for resten av vinteren — for å få stoppen på plass igjen. Og plukke opp noen småhistorier og rare opplevelser.

Adjø, muligens treffes vi igjen i spaltene engang. Jeg har satt pris på kontakt med dere.

«Dette tror jeg på»

Vitnesbyrd i 1982

Audiatu et altera pars – «også den annen part skal høres» – er en gammel tanke i europeisk sammenheng. Den skal sikre at sannheten – så langt mulig – avdekkes for at rettferdighet skal skje fyldest.

I boken «Dette tror jeg på» er det hele 15 «partes» å lytte til. Og siden de 15 representerer høyst ulike personligheter og trosengasjementer – her er politiker og filosof, journalist og musiker, kommunist og esoteriker, jøde (den unge rabbiner Michael Melchior) og – i mangel av greker – romer (nærmere bestemt en katolsk biskop) – siden altså dette mangfold er der, vil vel de fleste som leser boken, før eller senere bli nødt til å lytte til «altera pars», det annerledes tenkende og troende menneske.

«Mange meninger og ideologier krysses i massemediens 80-år. Er det vanskelig å finne fotfeste?» spør Kjell Bekkelund, som har redigert boken «Dette tror jeg på» (Cappelen 1982).

Hensikten med boken er ikke å avdekke sannheten — den med stor S — heller ikke å avsi noen rettferdig kjennelse. «Mange meninger og ideologier krysses i massemediens 80-år. Er det vanskelig å finne fotfeste?» spør Kjell Bekkelund, som har redigert boken og også selv er bidragsyter, i sin korte innledning og fortsetter: «Vi har prøvd å samle uttrykk for forskjellige livssyn og livsanskuelser». Boken er altså et slags lunchbord med et utvalg trosanretninger, og det er jo langt fra uinteressant.

Bekkelund sier videre at det hele er «kortfattet» og at «dyperegående og vidtfnvende analyser ikke er tilstede her». Karakteristikken passer fortrinlig på Bekkelunds eget bidrag som nærmest fortøner seg som fingerøvelser ved klaveret, han slår an akkorder han liker — og misliker. Men heldigvis er det andre som våger seg ut over de enkle finger-setninger til tolkning og tydning, spill med nerve.

* * *

Hva tror så 15 nordmenn anno 1982 på (og de fleste er nettopp det, nordmenn), og hva mener de med det å tro på?

«Det jeg tror er det jeg mener», sier Jostein Nyhamar, og det er jo greit nok — en høyst privatisert og subjektivt forankret tro. Jacob Jervell skiller skarpt mellom det å tro og det å mene, for «tro er jo ikke noen ren tankeprosess. Da er det bare en mening». Og en mening mener vi «mens en tro setter i sving alt i ens liv».

Tor Edvin Dahl griper saken an i en annen ende, han forkaster ordet tro fordi «det er for upresist — det favner alt fra antagelse via forhåpninger til per-

sonlig overbevisning» — en filologisk observasjon som må sies å være ganske dekkende for ordets mangehånde betydningsnyanser. I stedet setter Dahl «jeg vet», og det han vet er at «Gud finnes (—) Jesus levde og døde. Når jeg nærmer meg disse faktiske tingene, Jesu forkynnelse, hans virke og hans død, registrerer jeg Guds nærvær».

Det lyder jo nokså nøkternt og virkelighetsnært, men fullt så enkelt er det ikke. «Denne viten har jeg likt — og mislikt. Trøstet meg med og hamret nevne mot», bekjenner Dahl.

Biskop John Willem Gran har i likhet med Dahl — og en viss Saulus langt tilbake i historien — også kommet ut for noe det i lengden ble umulig å holde seg fra livet, nemlig troen på den kristne Guds eksistens. I et særdeles velskrevet innlegg — novellistisk i formen, underfundig i tonen og dypt alvorlig i sitt engasjement — forteller han om «øyeblikkene på veien», de tilfeldigheter (?) en til sine tider nesten påtrengende Gud benytter seg av for å få fotfeste i et menneskesinn.

Veien fører bokstavelig talt til Rom og til et ja til Kirkens credo «uten omsvøp og bortforklaringer, uten de mangehånde subtile fortolkninger av læresetninger og bibelsteder som er på mote og som forleder til å rasjonalisere bort mysteriet». Troen som en gave utenfra, og mysteriet som det egentlige i tilværelsen — her er vi langt borte fra tro lik mening.

Forholdet mellom tro og viten opptar både Erik Dammann og Nina Karin Monsen, begge går til angrep på tradisjonell positivistisk orientert erkjennelsesteori — om enn på ulike premisser. Dammann forkaster den naturvitenskapelige virkelighetsforklaring nettopp fordi den ikke er «forklarende, men beskrivende», den sier intet om materiens utgangspunkt, og det er ifølge Dammann, som til dels støtter seg på nyere parapsykologi, av åndelig og ikke materiell art. And er frihet, og frihet er menneskets fremste kriterium, så blir det opp til en selv å bruke den riktig eller — for å tale med Sigrid Undset — bli «sin egen ulykkes smed».

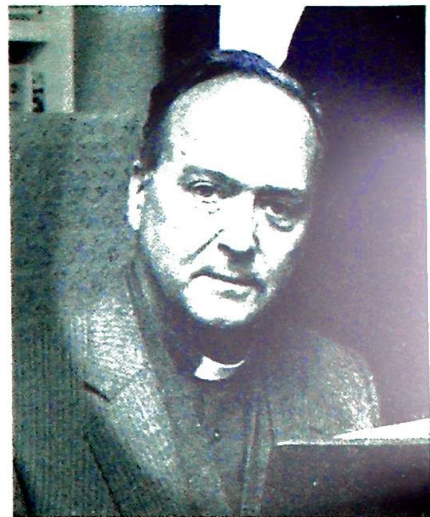
Nina Karin Monsen angriper det hun kaller den vitenskapelige overtro, det er fordi vitenskapen har bredd seg ut over alle rimelige grenser at «mennesket ikke lenger er i stand til å forstå seg selv». Den tradisjonelle vitenskapsbegreper og forståelsesformer strekker ikke til når det gjelder erkjennelsen av det skjema- og grensesprengende subjekt mennesket er — mennesket som «første person entall» og «medforfatter til seg selv». For di vitenskapen insisterer på å være utelukkende objektiv, «dør det subjektive, som er det objektives uunnværlige kilde».

Det finnes mange representanter for et materialistisk livssyn i boken, mange som avviser mysteriet og metafysikken, men de argumenterer på til dels svært ulik måte og på ulike premisser — fra Arnfinn Stigens stillferdige «kall det (livet) bare ikke bare» til den mer militante marxisme. Venstresiden i norsk debatt sterkt representert — for sterkt —, og det er uheldig, av flere grunner. Det går blant annet ut over bredden i dette 80-årsbilde, og det er som bekjent sjelden til helhetens beste å se gjennom den hule hånd til vinning for perspektivet.

Og når venstresidens folk benytter denne betraktningmåte til saumfaring av kristendommen, kan resultatet til sine tider bli noe forstemmende. «Jeg tror på et liv etter døden», sier Jostein Nyhamar med tydelig adresse til kristendommen som i følge Nyhamar «i historisk perspektiv har virket lammende og bremsende på handling».

Han medgir at der finnes «fotefar etter likeverdstanden i det kristne budskap» (tenk det!), og at enkelte innen kirken i dag prøver å gå i disse farene, men «det endrer ikke bildet av kirkens historiske rolle». Virkeligheten er vel en anelse mer nyansert. Og når Pål Steigen tror at 5. Mosebok er enerådende grunnlag for kristen etikk og moral, viser selve tiden at han er sørgelig akterutseilt — nærmere 2000 år!

I sin bok «Sten på sten», karakteriserer Hallvard Rieber-Mohn den konsekvent materialistiske livsforklaring som en «nedskrivning av vår sammensatte virkelighet» fordi bare fornuften og ikke

Biskop John Willem Gran er en bidragsyter i boken.

også mysteriet godtas som erkjennelsesmidler.

Det står selvsagt enhver fritt å velge et slikt syn, men når denne nedskrivning fremstilles som en oppskrivning nettopp i forhold til kristendommens påstått fallerte betalingssystem, når mangel på innsikt i det kristne budskap og den historiske virkelighet brukes som apologi for et underforstått bedre budskap, og det av folk som burde vite bedre — og her dreier det seg om viten, ikke tro! — da må det være lov til å sukke litt oppgitt. Kanskje også til å henvise Steigan og Nyhamar og andre som måtte dele deres syn, til en uttalelse fra en annen bidragsyter, Knut Bøckmann, så meget desto mer som den ung-konservative redaktør bekjenner at han har en liten radikaler inni seg, som han ikke alltid liker, men som han ser på «som et korrektiv».

Bøckmann skriver: «Det er ingen tilfeldighet at denne medmenneskelige forpliktelse kom inn i menneskeslektens liv for snart 2000 år siden, og at denne impuls fortsatt ligger til grunn for vår politiske tenkning, hva enten vi erkjenner det eller ikke».

Om venstresiden er overrepresentert, så er kvinnesiden det desidert ikke, kun tre — 3 — av de 15 er kvinner. Å dele 15 med 2 og få 3 til svar står til «lite godt»! Det får være en trøst at kvinnene, uansett trosengasjement, vel er i flertall når det gjelder å utføre troens gjerninger, men jeg må innrømme at trøsten er temmelig mager i denne forbindelse.

(Forts. s. 25)

Tilgivsel

Mgr. Lustiger taler til det tyske

I forbindelse med Katholikentag i Düsseldorf i høst kom erkebiskopen av Paris, mgr. Lustiger, med et innlegg i tysk radio.

Etter å ha sagt: «Jeg er erkebiskop av Paris, men jeg er også bærer av et stykke smertefull og tragisk historie som dere har del i» – med dette viste han til sin jødiske bakgrunn – forteller han at for tyve år siden som studentprest, planla han å feriere i München hvor Den eukaristiske verdenskongress nettopp hadde funnet sted . . .

Stor redsel . . .

Idet jeg forlot toget, stoppet jeg med kofferten på plassen foran jernbanestasjonen i München. Været var strålende. Med ett forandres mitt blikk. Mange passerer, folk kommer og går, mennesker på min egen alder eller eldre. Plutselig fremstår deres ansikt med trekkene de hadde tyve år tidligere — under krigen. Fylt av redsel sier jeg til meg selv: Disse menneskene som jeg ser, hvor var de og hva gjorde de den gang? Hva har de gjort og hva har de ikke gjort? Hvem er uskyldig blant dem? Og de andre? Jeg følte deres gåtefulle ansikter som masker foran mitt stumme spørsmål.

Ingen annen følelse fylte meg enn en stor angst, en stor nedslåthet. Det var umulig for meg å forbli. Jeg tok meg sammen, grep kofferten for straks å dra tilbake til Paris. Det gikk ikke flere tog den dagen. Jeg fikk et rom på hotellet i nærheten og dro avgårde om morgenen neste dag.

Vond stillhet

Kan dere tenke dere noe slikt? Dette er første gang jeg forteller tyskere om disse minnene. Er det ikke rart? Jeg har faktisk hatt — og har fortsatt — mange venner blant legfolk og prester i Tyskland, men det som jeg forteller dere nå, har jeg aldri kunnet si dem.

Det som for meg i dag er en betroelse, må kanskje også være begynnelsen på en innrømmelse — for dere som for meg. For stillheten som lammer oss og våre to folk, det er skammens eller kanskje redselens stillhet. Det er en vond

se

folk

stillhet uten mulighet for liv, uten mulighet for miskunn.

Når jeg har sagt ja til å komme til *Katholikentag*, er det fordi jeg har forstått at det er Gud som ber meg om dette. Det som virket umulig for meg — og som til dels faktisk er det — utfra menneskelige krefter, følelser og hukommelse, må jeg gjøre fordi Gud ber meg om det; — meg og ingen annen p.g. av hans kall til meg som prest og erkebiskop av Paris.

Den menneskelige tilgivelse

Ja, jeg må tale om tilgivelse og hjertets omvendelse. Tilgivelse, tilgivelse av hvem? Hvilken tilgivelse kan mennesket gi? Har vi som lever — ennå lever — fullmakt til å gjøre at det som har vært ikke lenger er, ikke lenger har vært? Intet menneske har fullmakt til å utsette det som er gjort. En menneskelig oppreisning er ikke mulig. Etter menneskelige lover arver man jo etter de døde, men man arver ikke døden. Menneskelig tilgivelse på sitt beste er ikke bedre enn en amnestilov. Den går ut på å late som om de begåtte handlinger ikke har funnet sted, som om intet har skjedd. Det er til syvende og sist en slags glemsel. Glemsel vil si ringeakt fordi den lar alene tilbake den som har syndet mot Gud og mennesker — med tyngden av sin skyld. Den lar tilbake den som husker det vonde, med smerten av det som ikke kan gjøres godt igjen.

Det beste mennesket kan gjøre, er å glemme. Men når man glemmer boddelen, glemmer man også offeret — sær-

lig hvis offeret er dødt og selv om det før sin død har kunnet tilgi forbryteren. Offeret har tilgitt boddelen det vonde han har lidt, offeret har rensert sitt hjerte for alt hat, men offeret kan ikke befri boddelens samvittighet for det onde han har gjort. Mennesket alene kan ikke tilgi et annet menneskes synd. Der er det ondes dybde og ugjenkallelighet. Man gir en gave, reparerer et hus, gir penger . . . Man gir ikke et liv, man kan ikke utsette samvittighetsnaget og heller ikke gi uskyld.

Tilgivelsen står ikke i menneskets makt. Alene Gud kan tilgi.

Alene Gud kan tilgi

Den sanne tilgivelse kan nemlig ikke være annet enn en oppstandelse fra de døde. Og alene Gud oppvekker de døde. Oppstandelsen som den himmelske Far gir oss ved sin eneste Sønn, den lidende *Messias*, som er pantet og virkeligheten. På korset uttalte den korsfestede tilgivelserorden som Sønnen rettet til sin Far. Han sa ikke: «Jeg tilgir dere», men «Far, tilgi dem fordi de ikke vet hva de gjør.»

Det gjenstår å betro dere en lønning tanke. Kanskje kan den trøste og oppmuntre dere. Ofrenes lidelser, ofrenes død er del av *Messias'* lidelser. De er samlet i Guds beger som hans barns gråt, og ved sin *Messias* gjør Gud et renselens bad av det. Det er tillatt å tro at de utallige ofre forenet med hans lidelse også er forenet med ham i den tilgivelse han gir.

La Croix (Fork.)

ET SAMFUNN UTEN TAKK- NEMLIGHET

Dr. theol Lennart Mohlin, — lærer ved Det svenske misjonsforbunds presteseminar — arbeider for tiden med en bok han har tenkt å kalle «Livet är gratis».

Her følger et utdrag av et essay han nylig skrev — med bakgrunn i nevnte bok.

«Et samfunn som har avskaffet takken»: Slik ble Sverige karakterisert av en økumenisk gruppe som besøkte kirkesamfunn i landet for kort tid siden. Ingen dårlig beskrivelse!

Et statlig oppnevnt ungdomsråd finansierte nylig et studieprosjekt som tok for seg hvordan kommersialiseringen virket på de unge. Av den avsluttende rapporten gikk det klart fram at menneskers oppfatninger i stor grad preges av forbruksvanene. Ungdom som har lagt seg til kostbare vaner synes å være mindre interessert i sosiale og politiske saker enn annen ungdom. De har ofte sin meget private livsstil, og de er lite interessert i fellesskap og foreningsliv. En slik innstilling forsterkes av forretningsinteresser.

Det er mye som tyder på at folk blir mer og mer klar over at det er en grense for en livsstil basert på forbruk. Rikdom er ingen garanti for lykke. Videre er det stadig flere som blir klar over at landets rikdom er bygget på andres fattigdom.

Det er Kirkens oppgave å forklare hva som er i ferd med å skje når mennesker plutselig innser at de ikke lever noe virkelig liv. Skapelses-historien og nådebegrepet er nøkkelen til de spørsmål det moderne menneske stiller når det ser at livet i seg selv ikke lenger byr på utfordringer. Det som betyr noe, er den pseudoverden man har skapt istedenfor den tapte virkelighet. Det er Kirkens oppgave å lære mennesket at det er Guds medarbeider på jorden. Menneskets liv kan aldri bli redusert til en rolle som forbruker. Det er skapt kreativt og vil alltid være en del av et samfunn med andre kreative mennesker. Dette er den situasjonen Kirken også lever i — og som jeg tror det er tverrkirkelig enighet om at vi er kallet til å gjøre noe med — sier Lennart Mohlin.

(NØP)

Om ungdom og kunst

I bladet St. Olavs spalter kan man blant andre møte en pater Hilarion (som — i parentes bemerket — til mange leseres forargelse bruker pater Rieber-Mohns gamle heading «Blikk på tiden»). Denne ukjente presteskribent har stort sett vært oss til fornøyelse og ettertanke. Men i St. Olav nr 22 virker det som om han har mistet hodet fullstendig. Etter noen innledende betraktninger om kristendommen og kunsten skriver han nemlig:

«Foranledningen til disse refleksjoner er en «resolusjon» som jeg har mottatt fra vår katolske ungdomsorganisasjon. Resolusjonenes tid er tydeligvis kommet også til våre små og fredelige forhold. Denne var til og med rettet mot biskop Gran, og hadde et ganske oppsiktsvekkende innhold: Man protesterer på det groveste mot at biskopen bruker penger til en statue av Hellig Olav. I stedet burde han bruke pengene til — ja, jeg lar leseren gjette noen sekunder. Kanskje tror han at de unge hadde noen av verdens nødlidende i tankene, men jeg må skuffe ham: Så idealistiske var de ikke. De tenkte utelukkende på seg selv. De sa rett ut at disse pengene burde gå til ungdommen.»

Dette er sjokkerende lesning. Det gode ved det er at det ikke er sant. Ja, jeg håper faktisk at pater Hilarion ikke har lest resolusjonen, for i så fall skriver han mot bedre vitende. Men hvis han har lest resolusjonen — ja da tvinger ordet «løgn» seg framover i hjernen...

Det dreier seg her altså om en resolusjon som ble vedtatt enstemmig på UNKF's landsmøte i høst. Resolusjonen handler ganske riktig om den 190.000 kroners statuen som er planlagt reist utenfor St. Olavs domkirke ved hjelp av innsamlede midler. Og for å begynne med pater Hilarions første feil: Resolusjonen er ikke rettet mot biskopen. Den er en uttalelse til allmenheten om hva ungdomsforbundet mener om denne statuen. Den retter ingen krav verken til biskopen eller til noen andre enkeltpersoner.

Og hva viktigere er: Resolusjonen protesterer *ikke* mot hva biskopen bruker penger til. Selve hovedpoenget er at når det skal arrangeres en innsamling blant norske katolikker, bør man samle inn til ting som det *virkelig* er behov for. Slik må det være så lenge vi som kirke lever på almisser fra utlandet, hovedsakelig fra Vest-

Tyskland. Den dagen vi forsørger oss selv her nord — slik andre kirkesamfunn på samme størrelse gjør det — da kan vi begynne å tenke på ekstravagansen. Men — for å gjøre det klinkende klart — ungdomsforbundet legger seg *ikke* opp i hvordan biskopen bruker sine eller bispedømmets midler.

Til slutt må jeg rette opp den kanskje groveste feilen i pater Hilarions skrivi, et utsagn som er en fornærmelse mot alle som stiller med katolsk ungdomsarbeid her i landet: det utsagnet som får ordet løgn til å ligge så snublende nær: «Så idealistiske var de ikke. De tenkte utelukkende på seg selv. De sa rett ut at disse pengene burde gå til ungdommen.»

Nei, så galt er det heldigvis ikke fatt. Resolusjonen uttrykker derimot at hvis her skal samles inn penger, «bør midlene benyttes til områder i det kirkelige arbeid der det finnes virkelige, presserende behov, som f. eks.:

- Mariaholm Skolesenter;
- bygging og forbedring av menighetenes forsamlingslokaler;
- utvikling av menighetspleien i de fleste menigheter;
- ansettelse av folk i administrative stillinger både lokalt og sentralt, slik at prestene kan frigjøres til sine egentlige oppgaver».

Dette er resolusjonens tekst, og enhver som kan lese innenat — og det bør vel en prest også greie — kan se at her har ungdomsforbundet tenkt langt videre enn sin egen nese. UNKF's egne presserende behov er ikke engang nevnt blant eksemplene. Nei, her har man hatt hele kirkens vel og vekst i tankene. I dagens situasjon i et mer og mer avkristnet samfunn bør vi først og fremst ha spredning av det glade budskap og byggingen av det kristne fellesskap i menighetene i tankene når vi disponerer våre penger. Dét var det som lå ungdomsforbundet på hjertet! Det er kanskje trist, men man kunne ikke se at tre og en halv meter Hellig Olav ville være effektivt verken for det ene eller det andre av disse målene.

(Her får det kanskje føyes til, at Mariaholm skolesenter ikke — som pater Hilarion synes å tro — er ungdomsforbundets

leirsted. Stedet tilhører bispedømmet, og brukes av alle kirkens grupper: De eldre, prestene, legmannsrådet, ungdomsforbundet og så videre.)

Med dette skulle vel sannheten om UNKF's «Statue-resolusjon» ha kommet fram. Så kan man jo mene hva man vil om statuen. Jeg for min del er ikke i tvil: I disse tider er den viktigste oppgaven vi har å bygge den katolske kirke her i landet, så får alt det ekstra komme til sin tid. For det er jo slik at selv om vi *har* troen, trenger vi stadig å bli styrket i den — i et levende, kristent menighetsfellesskap.

Petter Bruce

SVAR TIL PETTER BRUCE:

Først noen generelle ord om min spalte «Blikk på tiden». — Det var faktisk pater Rieber-Mohns egen idé at den burde gjenopptas, og han foreslo også selv at man kunne bruke den gamle vignetten. Jeg synes det er fint at denne kontinuiteten kan markeres selv om frater Candidus nok hadde både skarpere og mer vidtfavnende blikk enn pater Hilarion. Men det kan jo ikke pater Hilarion lastes for.

Derimot beklager jeg de fornærmelser som Petter Bruce leser ut av mitt «blikk». Jeg trodde faktisk at Mariaholm primært var ungdommens sted. Nå skjønner jeg at man ønsket at statuepengene også skulle brukes til andre tiltak enn ungdomsarbeidet. Jeg er lei for denne misforståelsen. Dette rokker imidlertid ikke ved selve saken. Det fremgår nemlig også av Petter Bruces brev at han betrakter kunsten bare som pyntegjenstander, som man kan tillate seg å bruke penger på når alle andre behov er dekket. Her er vi uenige.

At resolusjonen er egnet til å krenke biskopen holder jeg også fast ved. Det er nemlig han som til syvende og sist disponerer midlene i bispedømmet.

Til slutt vil jeg bare uttrykke det håp at vi i vår lille kirke kan uttrykke oss på annen måte enn gjennom resolusjoner. Det vil vi alle være tjent med.

Med vennlig hilsen
Pater Hilarion

Enhet - mangfold - toleranse

Søster Felicia Körner intervjuet av Baby Johannessen

— Oppgavene jeg har hatt ved St. Sunniva skole har vært givende for meg. Jeg ville aldri kunne si: «Det har vært et slit». Jeg har vært glad i arbeidet mitt — både som vanlig lærer og som skoleleder. Det har jo vært problemer, bevares. Men jeg har aldri ønsket å kaste det hele fra meg. Jeg har følt at jeg sto i kirkens tjeneste og gjorde det sammen med mine medsøstre i vår søsterorden. Jeg har vært glad i min lærergjerning.

Det er søster Felicia Körner som sier dette til St. Olav. Vi har møtt henne når hun nå har fratrudd som rektor ved St. Sunniva katolske skole i Oslo.

Hvorfor går du som rektor?

— Fordi jeg er 68 år og vil slutte mens leken var god. Jeg har nå halv post som lærer ved skolen. Det er fint at min etterfølger, søster Lioba, fra starten får anledning til å planlegge utvidelsen av skolen til ungdomsskole.

Hadde du pedagogisk bakgrunn for din gjerning?

— Jeg har ikke lærerskole. Men Kirke- og undervisningsdepartementet ga meg kompetanse som lærer etter utdannelsen og jeg ble godkjent som skoleleder.

Og nå skal du nyte ditt otium?

— Langt ifra. For det første er jeg ansatt i halv lærerstilling ved skolen fremdeles, og dessuten får jeg andre oppgaver innen vårt ordenssamfunn. Jeg skal flytte til Vår Frue Villa. Der blir det roligere. Men det blir rart for meg å flytte etter at jeg har bodd her i 45 år. Jeg har imidlertid alltid hatt den innstilling at jeg skulle stå til disposisjon for min kongregasjon, og slik er det også nå.

Det å være rektor er en lederfunksjon og kan være slitsomt. Du var aldri engstelig for den utfordringen?

— Fordi jeg visste at Gud sto bak min gjerning og fordi jeg visste at mitt liv skulle stå til disposisjon for kirken, følte jeg aldri at jeg sto alene. Jeg hadde alltid mine medsøstre med meg. Det hadde en umåtelig betydning for meg. Jeg kunne ta vanskelighetene med større ro enn den rektor som står nokså alene. Selvsagt var det avgjørelser som måtte tas, som kunne være upopulære for noen. Det måtte man da bare påta seg.

Så du var ikke en «from nonne» i teten?

— Nei, jeg håper ikke at jeg var det. Da ville jeg ha vært en ubrukelig skoleleder.

— Nå må jeg få lov til å tilføye at jeg fra naturens side har fått god helse, gode nerver og et lyst sinn — og det hjelper meg meget, sier søster Felicia.

La oss snakke litt om skolen. Hva vil du si da?

— For fire år siden var det aktuelt å starte ungdomsskole ved St. Sunniva. Vi sendte spørreskjema til foreldrene og 83 % av dem ønsket ungdomsskole på St. Sunniva. Men akkurat da ble Vår Frue Hospital avviklet og det ble for mye for oss på én gang. Planene er imidlertid funnet frem igjen for å realiseres.

— Vi er nå en vanlig barneskole som

Søster Felicia Körner — St. Sunniva skoles leder i en årrekke.

følger undervisningsplanen for Oslo-skolene.

— Mønsterplanen er riktignok en plan som griper etter stjernene, sier søster Felicia. Målsettingen der er noe man aldri når. Men den understreker lærernes frihet. Dette gir oss en mulighet, vi har en ledetråd ved St. Sunniva skole, slik at ikke alt flyter. Vår skoles pedagogiske målsetting er menneskets intellektuelle, kunnskapsmessige, religiøse, sosiale og emosjonelle samt fysiske utvikling under mottoet «Kjærlighet og glede skal vår gjerning lede».

Når vi tenker på katolske skoler i verden, ser vi gjerne for oss skoler for barn fra velsituerte hjem. Er St. Sunniva skole preget av det samme mønster? Er det dyrt å gå på St. Sunniva skole?

— Det koster nok noen penger. Men vi har alle år holdt skolepengene lavt, for å gi så mange som mulig dette skole-

tilbudet. Vi vil ikke ha en skole bare for bedrestilte barn. Vi har elever fra hele den sosiale skale — unntatt kanskje fra the upper class.

Har dere spesielt tatt sikte på fremmedarbeiderbarn nå?

— Vi tar ikke spesielt sikte på det, men de søker til oss. Hvis det dreier seg om muslimske foreldre, sier vi meget klart ifra om vårt kristne livssyn. Allikevel sender noen muslimske foreldre sine barn til vår skole. Vi har også et par hinduer. Vi er glad for å ha barn av andre religionsformer i vår midte.

St. Sunniva skole bygger med andre ord på toleranse?

— Ja, absolutt, sier søster Felicia bestemt. Vår skole står først og fremst åpen for katolske elever, det er klart. I år har vi 35 % katolske elever. De andre elevene — de fleste — tilhører statskirken. Utenlandske barn har vi alltid hatt her, det er en gammel tradisjon. De første St. Josephsøstrene ble kalt til Oslo fra Frankrike for å ta seg av den

tids fremmedarbeiderbarn og gi dem undervisning — det var i 1865. Mange av de barna rekte dengang gatelangs før vi startet undervisningen for dem. Det var bra at de fikk sin egen skole. Etterhvert kom det så norske barn til. Idag påbyr norsk lov at skolestyret skal sørge også for fremmedarbeiderbarnas undervisning.

— Det er en oppgave å få elevene idag, som både konfesjonelt, nasjonalt og sosialt kan være så forskjellige, til å bli gode venner. Det ser vi som et skritt på toleransens vei. Barna lærer respekt for hverandre. Dette har voksne vanskeligere for enn barn. Vi har faktisk et lite FN her på skolen.

St. Sunniva er en privat skole med offentlig tilskudd. Er situasjonen økonomisk og pedagogisk vanskelig for skolen?

— Økonomisk er det ganske vanskelig, fordi tilskuddene ikke dekker alle driftsomkostningene. Tilskuddsordningen skal nå revideres. Vi får 51 % av driftsomkostningene dekket av det offentlige. Skolepengene fra barna dekker ikke de

resterende prosenter av driftsomkostningene. Det har søstrene hittil måttet dekke.

— Pedagogisk har vi ingen vanskeligheter. Vi følger samme plan som Oslo skolene med hensyn til fag, timefordeling og lærebøker. Det skaper ikke problemer.

Hvor vil du plassere St. Sunniva skole i relasjon til det øvrige norske skoleverk?

— Det skal ikke være noen konkurranse. Under samtaler med rektorer ved andre skoler har jeg forstått at mange skoler har problemer vi er spart for — selv om vi har våre spesielle problemer som privatskole, understreker søster Felicia.

Apropos privatskoler/kristne skoler, — samarbeider slike skoler, f. eks. vis à vis myndighetene?

— Vi har fått i gang litt samarbeid mellom våre katolske skoler rundt i landet, men ikke meget. Vi går inn under hele privatskoleloven og vi er medlem i Norske Privatskolars Landsforbund, som ikke er konfesjonelt fundert. Jeg har selv siddet i styret der i flere år, men trekker meg til høsten. Jeg synes det kan være nok.

Hvilke saker har skolene i dette forbundet felles? Det er vel også andre skoler enn de kristne som er med der?

— Det økonomiske spørsmål har nok oftest stått i forgrunnen, alt som gjelder tilskuddsordninger og slikt. For to år siden lanserte den forrige regjeringen et tillegg til privatskoleloven som ville forandre sammensetningen av styret slik at eierne kunne komme i den posisjon at de ikke hadde hovedinnflytelsen på skolen. Privatskolene sto samlet mot forslaget. Den nåværende regjering har trukket lovforslaget tilbake.

— Nå arbeider vi med høring i forbindelse med revisjon av privatskoleloven, fortsetter søster Felicia. Vi konsentrerer oss særlig om tilskuddsordningen.

«Barna lærer respekt for hverandre . . . Vi har faktisk et lite FN her på skolen.»

Når det ansettes lærere ved St. Sunniva skole, spør dere da etter lærernes livssyn?

— Nei, men søkerne sier det selv — de vil arbeide ved en skole som bygger på en kristen målsetting. De gir uttrykk for det selv, ofte allerede i sin skriftlige søknad. I de siste årene har vi fått mange forespørsler fra meget godt kvalifiserte lærere som ønsker å få undervise her ved skolen. Vi tar idag overhodet ikke inn ukvalifiserte lærere.

— Når det gjelder de yngre lærerne her ved skolen, så er de idag alle adjunker, lektorer og lærerutdannet. De fleste er både universitetsutdannet og har allmennlærerutdanning.

— De siste 20 årene har det vært store omveltninger ved skolen. I 1940 var det bare søstre som var lærere. Kanskje hadde vi én lærer utenom som tok de største barna i gymnastikk. Nå er vi bare fire søstre tilbake på lærerværelset, mens lærerstaben ellers er på 15 — vi er altså 19 i alt. Derav fire menn! At vi fikk mannlige lærere har jeg vært med på å få gjennomført, men det var ikke så vanskelig.

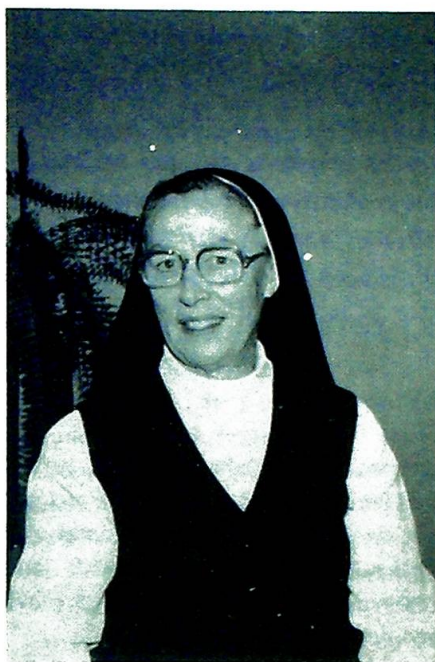
— Jeg gikk på rektorkurset «Miljø og ledelse» nylig, og da var det flere av rektorene jeg møtte der som ble forbausset over hvor mange mannlige lærere vi har ved St. Sunniva skole. Mange større Oslo-skoler har ikke så mange engang.

— Alle lærerne er i praksis nå ansatt etter vilkår for lærere ellers. Nå er søstrene også lønnet. Før ga det et skjevt bilde av økonomien at søstrene arbeidet gratis.

Ved ansettelse av lærere — foretrekker dere da katolske lærere?

— Som katolsk skole vil vi svært gjerne ha katolske lærere, men samtidig vil vi gjerne være åpen for andre. Av skolens 19 lærere idag er 10 katolikker.

— Det er den katolske skoles pedagogiske mål å utvikle hele mennesket. Evangeliets ånd skal gjennomtrengre hele

«Den katolske skoles pedagogiske mål er å utvikle hele mennesket...»

undervisningen. Dette må også lærerne være innforstått med. Det betyr ikke at vi begynner hver time med bønn eller har spesielt mange religionstimer. Vi har det samme antall religionstimer som andre skoler har.

Har dere morgenandakt?

— Alle klasser begynner med det vi kaller morgensamling.

Men alle barna er jo ikke katolikker?

— Våre morgensamlinger er ikke spesielt katolsk preget, men kristent. Vi kan da be Fadervår sammen, ta inn i vår forbønn verdens problemer, barnas lidelser og andre ting som barna er opp-tatt av.

Hva hvis noen foreldre ikke ønsker at barna skal ta del i morgensamlingen?

— Da ber vi dem overveie om de vil ta barna ut av skolen. Vi orienterer alle foreldre når de kommer med sine barn — og det gjør vi skriftlig — om hva skolens formål er. Vi gjør foreldrene oppmerksom på det. Og vi venter at de

er lojale overfor skolens kristne målsetting.

Har det noen gang forekommet ubehagelige episoder?

— Nei, det har vi ikke hatt på de 27 årene jeg har bestyrt skolen.

Det blir en del år — mange elever er i mellomtiden voksne — ser du dem iblant?

— Vi har hvert år den 3. oktober åpent hus for alle tidligere elever, uansett alder. Der kommer 14-åringer og bestemødre. De møtes for å hilse på sine gamle lærere og for å hilse på klassekamerater og prate med dem. Vi har forsøkt å legge en eller annen form for program til denne dagen, men det slo ikke an. De som kommer, vil prate med hverandre.

Har flere generasjoner av en og samme familie vært elever ved skolen?

— Å ja, flere — mange, faktisk. Det er de som sier: «En gang St. Sunniva, alltid St. Sunniva.»

Kan skolen si at den tar først og fremst inn katolske barn?

— Ja, det har myndighetene akseptert, sier søster Felicia. Vi får tilskudd fordi vi er en livssynsskole. Det er det som gir oss tilskuddsgrunnlaget.

Hva med religionsundervisningen?

— Generelt kan vi si at de katolske elevene får katolsk religionsundervisning ifølge timeplanen. Det er 2 timer pr. uke. Det kan være en prest eller en av lærerne som gir den undervisningen. De ikke-katolske elevene får religionsundervisning av en av lærerne, uansett lærens egen kirketilhørighet. Det er også 2 timer pr. uke. Da følger vi et undervisningsopplegg som brukes i de kommunale skoler. Noen ganger i året har vi en felles ordets gudstjeneste for alle elevene — i begynnelsen og slutten av skoleåret, i advent, ved fastetid og 17.

(Forts. s. 26)

«Vi har satt vårt håp til Kristus»

Johannes Paul II til de nordiske biskoper

Kjære brødre i Jesus Kristus, Vår Herre.

I år som for fem år siden, er Dere kommet til Roma for å avlegge Deres «ad-limina-apostolorum»-besøk – Dere kommer i egenskap av Kirkens hyrder i Skandinavia for å be ved de steder apostlene selv har helliget og for å møte Peter i hans efterfølger. Sist var det Paul VI Dere møtte – i år er det meg. Sist stod bispesetet i Stockholm tomt, og det er derfor med ekstra glede jeg i dag ønsker biskop Brandenburg velkommen ved dette hans første «ad-limina»-besøk i Roma i egenskap av hyrde for Kirken i Sverige.

Enhet og fellesskap

Vårt møte stadfester og fornyer den apostoliske suksesjon — det er den dype realitet vi feirer sammen her i dag. Deres «ad-limina»-besøk har nemlig en så dyp betydning. Vårt møte er kirkelig kommunion — for Deres lokale Kirker og for Kirken i sin helhet — en levende utveksling av kjærlighet innen det store kraftfelt Kirkens enhet og fellesskap utgjør.

For biskopen av Roma er dette møtet en kjærkommen anledning til å gi uttrykk for hvor høyt han verdsetter de nasjonale Kirker Dere representerer. Det er Guds ord som lever og virker i dem, det samme ord som levet og virket i Deres lands store trosvitner — i Ansgar, Knut, Henrik, Olav, Erik, Birgitta, Katarina og så mange andre. Deres besøk

gir meg også anledning til å gi uttrykk for den store aktelse den hellige stol har for de anstrengelser og den innsatsvilje kristendommens historie i Deres land rommer — en innsats som bare er mulig ved den Hellige Ånds hjelp.

For Dere betyr dette besøk i Roma en ny bekreftelse på viljen til å gå helhjertet inn for Deres pastorale oppdrag, som er å forkynne «det glade budskap om Kristi uuttømmelige rikdom» (Ef. 3, 8). Det betyr en opptakt til fornyet apostolisk innsats nettopp fordi det er Deres bror i Roma som gir Dere sin støtte og bekrefter Peters tro. Og denne broderlige støtte i troen er samtidig en ny garanti for at Deres arbeid for Guds rike skal bære rik frukt. Dere er hyrder for Guds folk, og alle kirkelige fellesskap er kallet til å være en levende del

av dette folk — alle som søker å tro som Peter trodde, og som er villige til å fornye sitt forsett om å leve et kristent liv.

En utfordring

Det er i denne levende sammenheng biskopen av Roma taler til Dere, sine embedsbrødre. Jeg er kjent med de livsbe- tingelser Guds Kirke har i Skandinavia. Deres lands historie og kultur og de forhold Dere lever under, gjør det spesielt viktig for meg å gi Dere all den broderlige støtte jeg kan gi. Verdenskirken vet at Dere utøver Deres apostolat i et vanskelig klima og blant en liten og ofte meget spredt skare katolikker. Dagliglivet er preget av store materielle fremskritt som ikke nødvendigvis bare er av det gode: det kan bety en fristelse til å bli for opptatt av de materielle ting, og til å skyve Gud ut av menneskenes liv.

Alt dette er en utfordring til Dere og det tjenende arbeid Dere utfører, og for å gi Dere styrke til å møte denne utfordring, vil jeg tale til Dere om *håpet*.

Håpet er påskegave

Det håp jeg taler om, er den teologiske dyd som skaper tillit og dermed indre ro og glede. Kjære brødre, midtpunktet i vårt liv er «Kristus Jesus, vårt håp» (Tim. 1, 1). Til ham har vi satt alt vårt håp: han selv er virkelig blitt vårt håp, ikke på grunn av det vi selv måtte kunne gi, men på grunn av et løfte. Kristi løfte til apostlene står over hele frelseshistorien og gjennomsyrrer alt apostolisk virke: «selv er jeg med dere alle dager inntil verdens ende» (Matt. 28, 30).

På dette Kristi løfte bygger vårt håp, på hans ord og hans frelsesverk. Jesus Kristus ville forløse oss gjennom sitt budskap om frelse, hans evangelium er «en kraft fra Gud, som bringer frelse til hver den som tror» (Rom. 1, 16). Forkynnelsen av dette glade budskap når sitt høydepunkt i det eukaristiske offer,

som hver dag gjøres nærværende gjennom Kirkens liturgi. Ja, til tross for alle vanskeligheter og hindringer har vi satt vårt håp til Jesus Kristus. *All vår tjeneste gjelder dette håp*: vi er kallet til å forkynne håpet og til å gjøre våre egne liv til vidnesbyrd om det, og vi skal be om at Kirken må leve i det håp den er født til.

Ingen har forstått dette bedre enn Peter. Hør hva han sier: «Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, som i sin store miskunn har gjenfødt oss til et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde» (1. Pet. 1, 3). Vårt håp lar seg ikke rokke fordi det er lagt i våre hjerter av den oppstandne Herre selv. Dette er det mysterium vi er kallet til å leve og forkynne: vi er født på ny til et levende håp.

Økumenikk bygger på håpet

Med dette Kristushåp i våre hjerter strever vi for å *gjenopprette den fulle enhet blant de kristne* slik Kristus selv vil det skal være. Alt vårt økumeniske arbeid er motivert av dette håp og bygger på korsofferets ubegrensede kraft til å «samle til ett alle de Guds barn som er spredt omkring» (Joh. 11, 52). Vi vet at kristenfolkets gjenforening kan bli virkelighet — i tidens fylde — nettopp fordi Kristus selv ber for den, og hva Hans bønn kan bevirke overgår både vår innsikt og våre forestillinger. Samtidig som Dere, kjære brødre, trofast skal holde fast ved hele fylden i det katolske budskap og avlegge et ekte katolsk vidnesbyrd, skal Dere også — sammen med Deres protestantiske medkristne — arbeide videre for det felles vidnesbyrd om Kristus. Det finnes mange områder innen kristent liv og virke som man kan og bør gå sammen om «så verden kan tro» (Joh. 17, 21). Og det kristne håp gir oss den overbevisning at den *åndelige fornyelse* som Guds nåde har virket blant de troende i Deres land, vil kunne øke i omfang og kanskje bli en kraft som kan omforme samfunnet innenfra.

Tillit

Det kristne håp kommer til uttrykk i en *tillitsfull holdning av overnaturlig art*. Nettopp fordi vi setter alt vårt håp til Herren, har vi tillit til at Han selv hjel-

per oss i vårt arbeid for å skape en troens og kjærlighetens enhet blant menneskene. Og vi tror at Guds rike virkelig vokser ved Kristi gjerninger — vi er lemmer på Hans mystiske legeme, og det er Han som lever i oss, virker gjennom oss og ber i oss. Han oppfordrer oss til å forkynne det glade budskap og til å lære menneskene «å overholde alt jeg har befalt dere» (Matt. 28, 20). At vi skal lykkes — målt med denne verdens målestokk — det har han ikke lovet oss.

Og likevel er våre hjerter fulle av tillit fordi vi vet hvilken kraft hans ord har. Vi vet at han har gitt oss det oppdrag å forkynne evangeliet i hele dets fylde. Vi vet også at Han har gitt sitt folk kraft til å gi et helhjertet svar på denne utfordring — et liv i hellighetens tegn. Denne tillit er bestemmende for oss når vi forsøker å vise verden at pastoral finfølelse ikke må føre til at man går på akkord med troskapen mot Kristus og fylde i Hans budskap: «... lær dem å holde alle de bud jeg har gitt dere». Når vi strever etter å adlyde Herren og forkynne Hans budskap for alle dem som villig lytter til det, da vokser vissheten i oss om at vi nettopp ved denne forkynnelse tjener menneskets sak og yder et spesifikt bidrag til samfunnet. Selv om det bare er *en liten flokk* som tar imot vår forkynnelse, så betyr denne forkynnelse at Gud og Hans budskap om synd og frelse gjøres nærværende blant menneskene. Også dette gir oss grunn til å være tillitsfulle og glade, for ved vår forkynnelse hjelper vi Kirken til å fylle sin grunnleggende oppgave som er «å veilede og styre menneskets blick og hele menneskehetens bevissthet og erfaring henimot Guds mysterium, hjelpe alle mennesker til å bli fortrolige med det dype frelsesmysterium som ble virkelighet i Kristus» (Redemptor Hominis, Nr. 10).

Prestestudenter

Den tillit og indre glede Dere har i kraft av det overnaturlige håp i Kristus, er i sannhet en kraft Dere skal gi videre til Deres troende. Jeg er i særlig grad overbevist om at den personlige kontakt Dere har med Deres lands *prestestudenter*, er en stor oppmuntring for disse unge

menn og en hjelp til å sette alt håp til Kristus. Jeg har nylig hatt den glede å treffe en del av disse studentene ved en audiens på Petersplassen. Når det gjelder det presteembede de forbereder seg til, så er jeg sikker på at Dere vil gjøre alt som står i Deres makt for at denne forberedelsestid skal bli så rik som mulig, slik at Det annet Vatikankonsils håp og ønsker for presteutdannelsen blir virkeliggjort.

Ordens- og legfolk

Betydningen av det vidnesbyrd ordensfolket — også de med streng klausur — skal gi i Skandinavia, kan ikke betones sterkt nok. Deres nærvær blant menneskene vidner om Gud og forkynner troen på en gjenfødelse til et evig håp. For kort tid siden fikk jeg et vakkert brev fra en evangelisk kristen på Island, og hennes ord bekrefter den respekt for
(Forts. s. 27)

Det ortodoxa alt

Genom Tito Collianders skrifter har vi på svenska fått ett starkt och personligt vittnesbörd om vad det är att leva som ortodox kristen. Utan honom skulle den samkristna kören inom vårt språkområde sakna en av de bärande basstämorna. Han är på en gång representativ för en tradition som vi har det allra största behov av att återknyta förbindelsen med, och temperamentsfullt särpräglad i sin egenskap av diktare och konstnär.

Hans senaste bok, *Blick* (Atlantis 1981, pris c:a 73:—) är en samling uppsatser om ortodox tro och fromhet. Colliander har under lång tid verkat som religionslärare i Helsingfors — om detta berättar också hans märkliga memoarsvit — och

denna verksamhet har helt naturligt avsett ett författarskap av mera didaktisk art. Jag läser det med skiftande reaktioner: med stark bejakelse av fromhetssidan, av mystiken, och med kritiska fråge- och utropstecken till åtskilligt av det som

rör dogmatiken. Ungefär samma slags fråge- och utropstecken som jag sätter till somliga katolska och för den delen även somliga protestantiska utläggningar av «integristisk» eller «fundamentalistisk» typ. När han polemiserar mot andra kyrkors teologi utgår han ibland från misstolkningar eller förenklingar så kraftiga att han hamnar på sidan av den verkliga frågeställningen. Det kan gälla Marias roll i frälsningsdramaet, eller vilka ord nattvardens giltighet står eller faller med, det kan gälla födselskontroll eller helvetestro.

Nej, Tito Colliander är bäst när han mediterar utan polemiska eller apologetiska bitankar — som i «Asketernas väg» — och allra bäst när hans meditation får leva i bilder, i situationer och i kontakt med det levande. Han har i sitt liv haft djup och lång förtrogenhet med kroppens och själens plågor, och jag vet knappast någon som har skrivit om smärtan med en sådan smärtans auktoritet som han. Till det bästa i den nya boken hör också ett kapitel om detta ämne.

För den yttersta plågan finns inget annat svar och ingen annan bot än den korsfästes eget lidande och föreningen med honom. Och vägen dit är den totala uppgivelsen, att låta sig inte orka mer. Då sjunker man ned i graven med Kristus, «helvetets portar söndersmulas under Kristi fötter, alltmedan mina tårar rinner och mitt huvud dunkar mot väggen. Den lidande, detta oslippliga jag, jaget befrias från sin egen psykologiska belastning, från den skärande känslan av meningslöshet och «orätt»...

Denna tillämpning av Kristusmysteriet på människans konkreta, själsliga och

Den ortodoxa kristenheten har troligen bättre än någon annan bevarat medvetandet om det heligas närvaro.

ernativet

kroppsliga situation är klassisk kristen mystik och grundar sig på det urkristna sättet att läsa Bibeln, den «typologiska» tolkningen av Guds ord. Bibeln innehåller mycket som inte stämmer med våra iakttagelser av den yttre verkligheten — ändå är dess berättelser «djupt realistiska», om man nämligen fattar den egentliga poängen med dem.

Kyrkofäderna har lämnat i arv åt de kristna en bibeltolkning där det yttre skeendet får illustrera människans väg till Gud, hennes kamp mot det onda inom och utom henne själv, hennes seger eller nederlag i denna kamp. Det är i denna tradition Colliander läser sin bibel, och för detta behövs märkvärdigt nog ingen «stortro». Om bara den svagt troende, den oförstående, är klok och ödmjuk nog att sträcka fram sin hand, faller ändå guldmynt däri — guldmynten som är delaktighet i alla heligas erfarenhet av livet i Kristus. Och därmed öppnas också «portarna till vår allra största frihets domäner».

Den ortodoxa kristenheten har troligen bättre än någon annan bevarat medvetandet om det heligas närvaro även i det djupaste förfallet eller den till synes mest totala bortvändheten. Även en sådan människa har alltså del i det heliga, «i all dess helhet och glans». Och så snart han ropar «Herre, förbarma dig!» så är han i samma stund åter mitt inne i denna oföränderliga glans! Detta «Herre, förbarma dig!» framstår ju som själva stommen i östkyrkans liturgi, där det upprepas oräkneliga gånger, och i hela dess böneliv. Vilken avgörande roll just liturgin och de liturgiska texterna spelar för den ortodoxa människan kan man

konstatera så fort man talar med en sådan, och på otaliga ställen i litteraturen.

Tito Colliander har många gånger givit uttryck åt detta, inte minst i sin självbiografi, men också i det centrala avsnittet av hans förra bok, «Början» (Atlantis 1979). Det handlar om två vilsna unga män som av de strida turistströmmarna råkar spolas upp från var sitt håll på en grekisk ö med ett utdöende kloster, (kanske ungefär som Valamo). De fångas av gudstjänsterna trots deras torftighet, studerara grekiska för en gammal munk därför att de vill förstå texterna, och börjar sedan själva hjälpa till med textläsningen i kyrkan. En kris inträffar när en yngre, modernt inriktad präst kommer till klostret och vill göra det turistvänligt. Den ene mannen reser sin väg, den andre stannar; «vem skulle annars läsa de tidiga timbönerna?».

Efter många år möts de båda vännerna på nytt i klostret. Skildringen av deras utvecklingsväg finner jag starkt gripande, och den kan bättre än det mesta låta läsaren förstå hur liturgin, likt en flod som bär med sig århundradenas avklarnade erfarenhet av människans brottnings med sin Gud och sitt öde, kan ge svaret på de avgörande frågorna i dag lika väl som för tusen år sedan.

Gunnel Vallquist ble innvalgt i Svenska Akademien i vår. Hun inntar stol 13 — etter Anders Østerling — 20. desember ved den høytidelige årlige sammenkomst.

Gunnel Vallquists litterære kvalifikasjoner er blitt sterkt fremhevet ved valget. Vi har funnet det naturlig å la henne komme til orde på sitt morsmål.

Krybben og Korset

Da Jesus Kristus var født
I Betlehem i Judaland,
Sang engler en jubelsang
«Ære være Gud i det høyeste».

En gledesang,
En julesang,
En sang, sunget inn i Verdensaltet.
Hyrdene hørte den,
Og de skynte seg
Til stallen,
Der barnet lå i krybben,
Det barn som var satt
Til fall og oppreisning
For mange.

Herodes, landsfyrsten,
Kalte folkets skriftlærde
Til seg og spurte dem ut,
Hvor Messias skulle fødes.

En engel varslet:
«Ta barnet og moren og
Flykt til Egypt.»
En skygge falt over hans liv
I alle år.

Han tålte spott og hån,
Pine og død.
En smertens mann,
Som ingen ville se på.
Han bragte oss frelse og forsoning.
En Guds mann,
Som stod opp av graven,
Lever hos sin Far,
I enhet med Ånden,
Den Hellige,
I evighet.

Slik viser krybben og korset,
Et felles tegn for
Kristi fødsel og død
Og hans oppstandelse
På den tredje dag.

fif.

Kvinnelige eneboe

Anakoretene fikk aldri

De fleste av dem som i middelalderen viet seg helt til det religiøse liv, levde som munk og nonne i klostere. Men det fantes også eneboere: De fleste har vel hørt om eremitter, men anakoreter er det kanskje ikke så mange som forbinder noe med. Både eremitter og anakoreter er eneboere, men mens eremitten kan forlate sin eneboercelle, er anakoretene bundet til sin celle for livet.

Kvinner har utgjort en stor del av anakoretene, og i høymiddelalderen (ca. 1100 – 1300) ser det ut til å ha vært en klar overvekt av kvinnelige anakoreter. Det kan ha vært flere grunner til dette. Vi vet bl. a. at det i høymiddelalderen var et kvinneoverskudd, spesielt i byene. Dette økte naturlig nok det antall kvinner som ønsket å vie seg til det religiøse liv.

Død for verden . . .

Anakoretens liv skulle i størst mulig grad være kontemplativt, mens et vanlig klosterliv i større grad var en kombinasjon av kontemplativt og verdslig liv. I regler skrevet for anakoretene ble dette illustrert med Lukas 10, 38-42, historien om Marta og Maria, hvor Jesus sier til Maria, som bare er opptatt av å høre på ham — og ikke som Marta med huslige sysler: «Maria har valgt den gode del». Maria er et ideal for anakoretene, mens klosterlivet er en kombinasjon av Martas og Marias funksjoner.

Innvielsesritualet for anakoretene tok form av et slags begravelserituale. Cellen ble visualisert som en grav. Anakoretene skulle i størst mulig grad være som en død for verden, og hun skulle aldri forlate sin celle, bortsett fra hvis hun var i livsfare eller hvis hun ble beordret ut av biskopen eller en annen overordnet. Det hendte til og med at dørråpningen ble murt igjen slik at det var umulig å komme ut. I innvielsesritene finner vi antydning at de siste sakramenter skal gis før den levende «begravelse», og ofte ble aske kastet på cellen.

Anakoretens celle lå som regel vegg i vegg med en kirke. Det behøvde ikke være en enslig celle. Noen steder lå to eller tre celler vegg i vegg med vinduer mellom. Det hendte også at en anakoret kunne disponere flere rom. Cellen hadde to eller tre vinduer: ett vindu vendte inn mot kirken, slik at hun kunne ta del i gudstjenesten, ett vindu vendte ut mot omverdenen for at hun bl. a. kunne samtale med besøkende,

re i middelalderen

forlate sin celle

og ofte kunne det være et tredje vindu: gjennom husvinduet fikk hun servert mat og kunne ha kontakt med tjenestepikene. Vinduene var dekket med et dobbelt lag sorte gardiner med et hvitt kors, — hvitfargen symboliserte kyskhet.

Det hendte at anakoreten ble tillatt å ha en liten avlukket have tilknyttet cellen, hvor hun kunne dyrke jorda og evt. holde husdyr, men anakoretene ble anbefalt ikke å beskjeftige seg med slikt hvis det ikke var absolutt nødvendig. Hun skulle helst få sine verdslige behov dekket av andre. For rike anakoreter var dette ikke noe problem. De kunne gi sine eiendommer til kirken, og fikk til gjengjeld underhold for livet. For fattige anakoreter var det mer problematisk. Før 1200-tallet var de avhengig av å leve ved sine henders arbeid og tilfeldige gaver fra folk, men etter hvert ble det ordnet med at de fikk fast understøttelse før de fikk tillatelse til å tre inn i anakoretlivet.

Bønn, lesing og manuelt arbeid

Anakoretens daglige liv besto i bønn, meditasjon, lesing (for de som var lese-dyktige) og arbeid med hendene. Aktivitetene skulle fungere som et middel til åndelig konsentrasjon. Gjennom bønn tilførte anakoreten sine omgivelser åndelige tjenester og til gjengjeld for disse åndelige tjenestene fikk hun almisser eller understøttelse fra bybefolkningen.

Et kontemplativt liv innebar at den direkte kontakt med andre mennesker var sterkt begrenset. De menneskene som i det daglige liv sto anakoretene

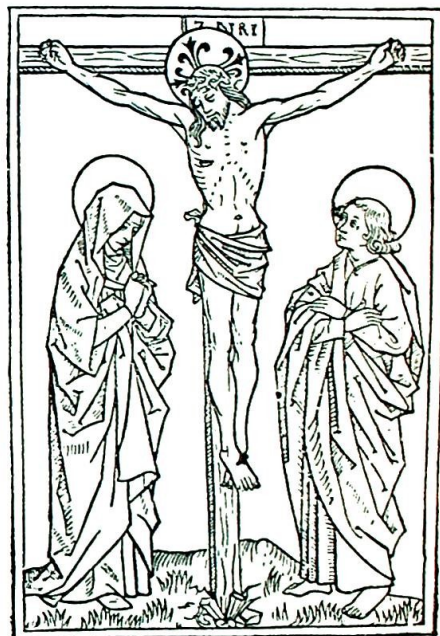
nærmest, var hennes tjenestepiker. Det kunne være en eller to av dem. De skulle sørge for å ta imot besøkende, hente vann og ved, lage mat og gå ærender. De var et bindeledd mellom anakoreten og omverdenen, men også en mur mellom henne og omverdenen, idet de passet på å holde uvedkommende borte.

Ved siden av tjenestepikene var det skriftefare som sto anakoreten nærmest, og det var han som var hennes åndelige overhode. Han kunne ofte velges av anakoreten selv, men hvis anakoretcellen var tilknyttet et kloster, ble abbeden skriftefar. Anakoreten henvendte seg til sin skriftefar når hun trengte råd i åndelige spørsmål. Hun hadde anledning til å snakke med andre enn tjenestepiken og skriftefare, men det var svært strenge regler for slik kontakt, og skriftefare skulle kontrollere henne på dette punkt.

Hjelp for andre

Selv om det i regler for anakoreter stadig understrekes at hun skal snakke minst mulig med andre, fungerte hun nok ofte som hjelper for andre på en mer utadvendt og direkte måte enn den tillatte gjennom bønn. Kildene forteller at hun fungerte som åndelig rådgiver til og med for prester og andre geistlige. I reglene advares det sterkt mot at lærde anakoretkvinner bruker sine kunnskaper til å belære andre, særlig menn og overordnede.

Det fortelles om anakoretkvinner som hadde helbredende og profetiske evner. Den engelske anakoreten Christina av Markyate (1096 - 1166) var kjent for

sine overnaturlige evner og flere engelske regenter søkte råd hos henne. Mange anakoreter drev også undervisningsvirksomhet for barn. Dette hører naturlig nok til de aktiviteter som ikke var tillatt anakoretene, men som mange likevel beskjeftiget seg med.

Anerkjent del av det religiøse landskap

Selv om mennesker i middelalderens Europa var klar over anakoretkvinnens eksistens, har disse kvinnene forblitt nesten usynlige for middelalderhistorikere. Dette på tross av at det har eksistert kilder som forteller mye om anakoretkvinnens liv og deres posisjon i samfunnet. Kildene forteller at de kvinnelige anakoretene utgjorde en viktig, synlig og anerkjent del av middelalderens religiøse landskap.

Liturgi er bønn i handling

Etter det tradisjonelle vårmøte på Mariaholm for menighetene, har legmannsrådene i OKB og Midt-Norge utgitt et hefte viet bønner: «Herre, lær oss å be». Vi gjengir her et sammendrag av benediktinerpater Arne Rasks innlegg.

Den verden vi lever i må vi ta med i messen...

For mange mennesker, også katolikker, står messeliturgien som en serie mer eller mindre ubegripelige gester og handlinger. Man kommer inn i kirken og korsor seg etter å ha dyppet hånden i et kar med vann. Så kommer presten inn; han bukker og neier og kysser en del ting, som alteret, messeboken og biskopens hånd. Siden blir både alteret, presten og menigheten hyllet i røkelsesduft.

Liturgien, slik vi kjenner den, har mange likhetspunkter med den orientalske verden: Vi må minnes at kristendommen fødtes i den semittiske kultur, for siden å møte den greske kultur. Her skjedde en sammensmeltning, og vi kan kanskje si at vi idag uttrykker vår tro semittisk gjennom det rituelle og mystiske, og gresk gjennom det abstrakte, intellektuelle. Vår kultur i dag er imidlertid sterkt rasjonell og intellektuell, og det kan være årsak til at mange står fremmed overfor messeliturgiens mystikk.

Vår teologi stammer fra den greske kultur. Der lærer vi om den hellige Tre-enighet at Kristus er den som forener det guddommelige og det menneskelige.

Hele vår liturgi bygger på det salige utbyttet mellom Gud og mennesket: Gud ble menneske og mennesket skal bli Gud: «I kraft av løftet er vi kallet til å få del i Guds natur».

Liturgien kan ikke nøye seg med bare ord. Ord alene blir ofte utilstrekkelige. Derfor er liturgi bønn i handling. Dette ser vi særlig i messeliturgien der vi fungerer i handling, men også i sakramentsliturgien og i tidebønnene, som Laudes, Vesper, Kompletorium og Matutin. Her står vi på kne, løfter hendene, utveksler fredsskys, gjør korsets tegn. Vi tar i bruk materielle ting som vann, vin, brød og olje.

Prestevielsens sakrament skjer ved håndspåleggelse. Botens sakrament gjør bruk av et håndens tegn, enten ved håndspåleggelse eller hevet høyre hånd. Slik kan vi ta for oss sakrament for sakrament og se hvordan materielle gjenstander blir tatt i bruk for å forklare handlingen med den aller største tydelighet.

Dagens mennesker har i stort monn mistet troen på gestens og symbolenes tegn. For oss er et «symbol» for eksempel et trafikkskilt, grønn eller rød mann ved fotgjengerfeltet, henvisning om fortdsminnesmerke, og så videre.

Egentlig er symbol et tegn på noe som er.

Vi døper i vann, fordi vi ved å drukne gjenoppstår til et nytt liv. (Sekundær effekt av vann er renselse.) Vi blir innpodet i Kristus, så hans liv strømmer gjennom oss. Vi minnes at uten vann kan ingenting vokse. Vi kan greie oss uten mat lengre enn uten væske. Levede vann er vann som renner, derfor blir vannet helt over dåpsbarnet.

Vannet taler også om død; det er et ikke ufarlig element. Vannet vitner om drukning, flodbølge, oversvømmelser. Det tar med seg hus og gård og folk og fe. Vann er arketypisk, det vil si kollektivt felles arvegods for menneskeheten. Vannet har på samme tid en dødbringende og en livgivende rolle. I tidligere tider hadde man baptisterier, dåps hus med basseng. Presten gikk ned i bassenget fra vest (mørkets side). Dåpskandidaten ble spurt: «Tror du på Gud Fader. . . Guds Sønn . . . den hellige Ånd?» For hvert 'ja' ble han dukket under vannet og kom opp igjen. Så steg prest og nydøpt opp av bassenget mot øst, som er soloppgangens side. Derpå ble den dømte konfirmert og siden tildelt eukaristien.

I sakramentsliturgien ser vi med all tydelighet hvordan gester og handlinger erstatter mange ord. En forutsetning for at slike gester eller handlinger skal være meningsfulle for oss, er selvfølgelig at vi lærer å forstå hva symbolene gir uttrykk for.

Slik er det også med nattverden. Nattverden er et minnemåltid, som handler om død og oppstandelse like tydelig som om vi selv skulle ha vært tilstede under korset og ved himmelferden. Nattverdens elementer er vann, vin og brød, en forutsetning for at man skal kunne livnære seg. Samtidig taler brød og vin like meget om død. Kornet må males, knuses, for å bli brød og gi liv. Kornet må «begraves» i jorden for å gi liv til åkeren. Og vinen, den er druer som er presset, ødelagt, for å bli til drikke.

Hele messeliturgien er bygget opp på symbolske handlinger. Innledningsvis nevnte vi noen av de «underlige» handlinger presten foretar seg når han går frem til alteret. Vi må bare stadig ha klart for oss at hver handling, hver bevegelse har sin bestemte mening i sammenhengen, og at de fleste av disse handlinger har en parallell i vårt daglige, verdslige liv og levnet. Når presten går rundt alteret med røkelseskarret, er det som når et barn går i sirkel for å ta en plass i besittelse, alteret gjøres til en hellig plass.

Den verden vi lever i må vi ta med i messen, våre bekymringer, vårt arbeid, vår familie, men vi må gjøre forskjell på det verdslige og det sakrale. (Jakob vigslet sten med olje.)

I den liturgiske bønn bruker vi pluralis; VI-formen. VI er Guds menighet; de helliges samfunn det er VI. Vi minnes alle de stridende, lidende, triumferende, og Faderen minnes oss: Paven, biskopene, prestene, hele Guds folk, hans familie, hans barn, hans tjenere; det er VI.

Ecclesia — kirke — betyr de troendes forsamling. Kirken er til for å lovprise og takke Gud. Det kan hende rett som det er at JEG ikke har lyst til å be eller til å gå til messe, men VI har en solidaritetsplikt. Jeg kan overgi meg selv og alle mine nærværende behov for å møte andre og for å være en del av et hellig fellesskap.

FRA ØRKENEN:

ABBA ANTONIUS

Et menneske kan ikke være godt selv om det ønsker det og setter alle sine krefter inn, — hvis ikke Gud bor i det — «for ingen er god, uten én — det er Gud» (Mk 10, 18).

ADVENT

Hvis ikke hjertet kunne romme Gud, da var forgyeves alle ytre bud.

Du sier: «Dertil Herren er for stor, Guds høyhet over denne jord!»

Han hersker over stjerner uten tall. Men som et barn han fødtes i en stall..

Oh han ble svøpt og lagt på krybbens strå. Slik fødtes sønnen, han i krybben lå.

Hvis ikke i vårt hjerte Gud blir født og det er uten Ham, da er det dødt.

Men hvis han fødes der en hellig natt, kan hjertet romme hele himlens skatt..

Da blir vårt hjerte bolig for Guds ånd og sprengt blir vår begrensings trange bånd

Hvis ikke hjertet kunne romme Gud, da var forgyeves alle ytre bud.

Kai I. Normann

BLIKK på TIDEN

JUL I POLEN

Når dette skrives er det fremdeles krigstilstand i Polen. I løpet av det siste året er regimets jerngrep på nasjonen bare blitt fastere. Løslatelsen av Lech Walesa er i så måte et symptom, ikke på liberalisering, men på at myndighetenes kontroll over situasjonen nå er så sterk at de kan tillate seg å sette fri den mann som var opprørets anfører og symbol. *Sette fri* er forresten et galt uttrykk i denne sammenheng, for det antyder en mulighet for frihet utenfor fengselsmurene. Riktignok kan Lech Walesa gjenoppta et normalt familieliv. Men *frihet* har han like lite av som sine landsmenn. Han har bare fått en større luftegård. De eneste som fremdeles har en smule frihet i dagens Polen er prestene. Prekestolene er fremdeles ikke underlagt sensur. Men vær-varsom-plakatene blir stadig større og flere.

På denne bakgrunn er det underlig at vi ikke lenger hører tale om hjelp og støtte til Polen. «Nordmenns omsorg for det polske folket varte i tre måneder», leste jeg i Vårt Land for ikke lenge siden. Uttalelsen kom fra utrettelige Hiide Andel, som på frivillig basis har organisert flere trailertransporter til Polen for Caritas Norge. Men den siste traile-

ren ble sendt i juli. «Mens pengene strømmet inn til hjelpearbeidet rundt jul i fjor, får vi nå bare sporadiske småbeløp inn på kontoene. Siden mars i år har det nesten ikke kommet inn bidrag til Polen-hjelpen».

Dette betyr ikke at den materielle nød i Polen er blitt mindre. Tvert imot, Hilde Andel understreker at situasjonen denne vinteren vil bli enda vanskeligere enn den var i fjor. Folk har brukt opp sine sparepenger, og det knappe utvalg av matvarer kan lett føre til underernæring. Særlig store er problemene for de eldre og for de barnerike familier, og dem er det mange av i Polen. I tillegg til matmangelen kommer de skyhøye priser på brensel. «Jeg er redd svært mange mennesker i Polen vil bli syke, rett og slett på grunn av frost. I tillegg er det i praksis mangel på alle forbruksvarer». Så langt Hilde Andel. Hun har gitt oss meget å tenke på.

Hva kommer det av at vi mister interessen for å hjelpe, selv om vi vet at nøden bare blir større? Hvorfor mister de rike så ofte tålmodigheten med de fattige? Jeg tror svaret delvis ligger i selve veldedighetens vesen. Veldedighetens prinsipp er nemlig ikke at den rike deler med den fattige, men han gir ham

av sin overflod. Når så den fattige til tross for hjelpen fremdeles forblir fattig, mister den rike tålmodigheten. Det nytter allikevel ikke, sier han til seg selv. Eller han hører til dem som trenger noen å skyldte på: Pengene forsvinner underveis, sier han da, som om hans skjerv skulle kunne gi varig lindring til en hel nasjons nød.

Jeg mener ikke herved å angripe veldedigheten; den er nyttig så langt den rekker, og det er bedre å hjelpe *litt* enn ikke å hjelpe i det hele tatt. Men vi må være klar over at selv våre mest generøse gaver bare er små dråper i nødens veldige ocean. Noen hundre lass mat blir fort oppspist, og selv sko varer ikke evindeligg. Faren ved veldedigheten er at hjelpen arter seg som skippertak, som følger opinionens stemningsbølger.

Og her er vi ved en annen viktig forklaring på hvorfor vi har glemt Polen, til tross for at nøden der stadig blir større: Dagsrevyen og alle våre andre nyhetsmedia har også glemt Polen. Kriser og konflikter er nyhetsstoff så lenge de varer, men når de går over til permanent undertrykkelse og vedvarende nød, mister de nyhetens interesse. Denne høstens dagsrevyer har vært opptatt av vår hjemlige velstands-nød, av oppkonstruerte kriser som følge av noen nedskårne millioner hist og her på statsbudsjettet, av streiketrusler fra folk som allerede har lommene fulle. Dersom dagsrevyen gir et sannferdig bilde av det som opptar folk flest, har siste høst på en nedslående måte vært preget av hjemlig gruppe-egoisme. Det har vært mye sur norsk småkrangel, og kjepphestene har hatt en anstrengende sesong. Selv opprustningsproblemene er blitt redusert til intern partikrangel. Og i mellomtiden har vi altså glemt Polen og mange andre lidende nasjoner.

Det polske folk går en trist jul imøte. Det er ikke noe annet lys i landet enn det som skinner fra Betlehem. Slik har det ofte vært i Polens smertefulle historie. Men dette lyset har til gjengjeld fått skinne så klart at det har båret folket gjennom lidelsene. La oss håpe og be om at det også vil gjøre det denne gangen. Men la oss samtidig gripe dypt i lommeboken når vi sender vår julegave til Caritas.

Pater Hilarion

En plate for advent, jul og påske

Ved Liv Greni

For cirka 20 år siden ble et benediktinerkloster innviet i Senegal. Det ærverdige franske abbedi i Solesmes hadde dermed fått sitt afrikanske datterkloster. Solesmes er jo viden kjent for sine grammofon-innspillinger av gregoriansk sang, og det later til at også datterklostret – «Keur Moussa» lyder navnet – vil komme til å gjøre seg bemerket blant kirkemusikalske sentra. Men her gjelder det naturlig nok ikke gregorianske, men typisk afrikanske melodier.

Klostrets første lp-plate, «Lumière radieuse», er en samling sanger for advent, jul og påske. Som vanlig blant klosterfolk er tekstene i første rekke hentet fra Bibelen. Og det spørres om ikke våre afrikanske trosbrødre kommer Bibelen atskillig nærmere i sin musisering enn vi gjør det. Når munkene i Keur Moussa synger Davidssalmer som oppfordrer til å prise Herren, til pauke og sitar, ja, da er det nettopp slike instrumenttyper som akkompagnere sangen: tam-tam-trommer og det sitterlignende strenge-instrumentet «kora», også kalt afrikansk harpe. Men tro nå ikke at dette er musikk som

bråker! Det er først og fremst glede man fornemmer i denne musikken. At det er trommer som understreker melodien rytme er nok like naturlig i Afrika som orglet i Europa, — vel så naturlig! Og strengeinstrumentet har en mild og myk klang: spesielt velegnet til bruk i tidebønnene, mener munkene.

Endel melodier lager de selv, noen er inspirert av Kirkens gamle, velprøvde gregorianske melodiskatt, andre er lån fra stedegen afrikansk folkemusikk. I den lille staten Senegal, — ytterst ute på Afrikas vestkyst — utgjør de kristne bare et beskjedent mindretall, omgitt av

en markert muslimsk majoritet. «De som bor sammen, er brødre», sier et afrikansk ordtak. Og de fromme benediktinere i Keur Moussa synger sin trygge trosbekjennelse til en melodi som opprinnelig hører hjemme i muslimsk miljø.

Visst er troens grunnlag uforanderlig, heter det i platekommentaren, men uttrykksformer varierer fra land til land, fra generasjon til generasjon. Det lyder som et ekko av Vatikankonsilets ord om «de forskjellige folkeslags talenter som Kirken vil dyrke og utvikle. Alle de deler av deres livsform som ikke er uoppløselig forbundet med overtro og vrangforestillinger vil den studere med sympati, og dersom den er i stand til det, vil den sørge for å bevare dem fullt ut. Ja, undertiden vil den gi dem innpass i liturgien, forutsatt at de er forenlige med prinsippene for den sanne, ekte liturgiske ånd.» (Siteret etter Thomas Patfoorts artikkel «Liturgi i forandring» i boka «Kirke i oppbrudd», St. Olav forlag 1973). Platekommentaren viser da også til Vatikankonsilets retningslinjer for liturgiske uttrykksformer inspirert av andre kulturkretser enn vår vesterlandske. Ettersom det var franskmenn som grunnla dette klosteret, — og det fortsatt bor franske munkker her, — veksler sangtekstene mellom fransk og afrikanske stammespråk. De afrikanske munkene er forøvrig nå i flertall.

Etter å ha lyttet til denne platen for n'te gang er det bare å konstatere at inntrykket forblir det samme: Dette er musikk som uttrykker glede, — en sterk og stillferdig glede. Som uten vanskelighet fornemmes også av en europeer — og varmer langt inn i sjelen hos en forfrosen nordboer.

Familieportrett av Sigrid Undset

Vi som føler et slags åndelig slektskap med Sigrid Undset, åpner med interesse en bok om hennes liv i sin kjødelige familie. Samtidig spør man seg selv om Sigrid Undset ville likt denne interessen. Vi vet at hun mislikte utenforstående som ville «glane» på hennes person og hennes privatliv. Riktignok fortalte hun selv om sin barndom i «Elleve år», men der kunne hun selv bestemme hva hun ville meddele offentligheten og hva hun ville holde for seg selv.

Niesen Charlotte Blindheim har valgt å fortelle litt av det hun vet om sin moster, sikkert vel vitende om risikoen for indiskresjon. Som hun skriver i forordet til boken: «... jeg (ble) klar over at mine to søstre Sigrid Braatøy, Signe Ollendorff og jeg sitter inne med stoff som belyser én side av Sigrid Undset, som bare de færreste kjenner: hennes utfoldelse i familiekretsen. Der var hun like åpen og spontan som hun i sitt utadvendte liv var tilknapnet, utilnærmelig. Ut fra dette kom jeg til at det kunne være riktig også å la familiens røst bli hørt ved 100-årsjubiléet for hennes fødsel. Det jeg søker å tegne i denne lille erindringsboken er altså et bilde av Sigrid Undset som familiemenneske. Hun var familie-kjær og slektsrotet i uvanlig grad. Derfor øste hun våkent og interessert, men så forsiktig at vi først i voksen alder fullt ut forsto det, over oss av sitt svimlende rike intellekt, sitt enorme kunnskapsforråd og sitt brennende hjerte.»

Jeg tror Sigrid Undset ville likt denne boken. De mange nålevende som er nevnt i den, har grunn til å like den. Charlotte Blindheim har med nennsom hånd sørget for at ingen skal føle seg uthengt.

Hva får vi så vite? Det fortelles mest

om Sigrid Undsets år på Lillehammer, før og etter krigen, sett med niesens øyne. Denne kan også svare på flere spørsmål: Tjente familien som modell for romanskikkelsene? Hvordan reagerte hennes nærmest på romanene — og på oppstyret omkring «Jenny»? Kjente de seg igjen i portrettene Undset tegner av dem i «Elleve år»? Hvordan var forfatterens forhold til sine diktete personer når verkene var ferdig skrevet? («Gud, vad led jag är på Kristin!»)

Forsøkte Undset å dele sin katolske kirstentro med familien? Her forteller Charlotte Blindheim at sønnen Hans var ka-

Sigrid Undset var katolikk, men hadde altfor stor respekt for den katol. lites integritet til å forsøke å påvirke slektingene religiøst.

tolsk døpt, og at fru Undsets mor ble katolikk på sine eldre dager. Ellers hadde Sigrid Undset «altfor stor respekt for det enkelte menneskes integritet» til «å forsøke å påvirke slektingene religiøst».

Hennes liv som del av det kirkelige fellesskap får derfor naturlig nok liten plass i boken. Det er typisk at Charlotte Blindheim ikke nevner at Sigrid Undset la laurbærkransen hun mottok med Nobelprisen, på alteret i en kirke. Derimot forteller hun hvor det siden ble av nobelprisvinnerens gallakjole «av gyllengul speilfløyel med kniplinger». Dette er et familieportrett!

Heller ikke får vi tolkninger av Undsets forfatterskap, men noen opplysninger om hvor tidlig hun begynte å tenke på senere verker. Det første utkast til «Olav Audunsøn» ble f. eks. skissert da hun var 20 år gammel. Hennes «såkalt reaksjonære kvinnesyn» kommenterer Charlotte Blindheim ved en selvopplevet episode. Sigrid Undsets verk viser dessuten at hun mener at «kvinnen har like legitime krav på egen utfoldelse som mannen», men «Hun vet hva det koster å prøve å få både i pose og sekk — som regel blir man snytt på noe».

Sigrid Undsets plass i familiekretsen belyses av brev og tekster. Mange av disse er trykt tidligere, men får ny interesse i denne sammenhengen. Det rike billedmaterialet omfatter også kjente fotografier i tillegg til hittil upubliserte lån fra familiealbumet. Forlaget har gitt boken godt utstyr. Dens 100 sider er fort lest, men den vil være til varig glede for de mange som er blitt glad i Sigrid Undset slik som hun trer frem gjennom sitt verk.

Blindheim, Charlotte:

Moster Sigrid; et familieportrett av

Sigrid Undset.

Aschehoug 1982.

«DETTE TROR JEG ...»

(Forts. fra s. 7)

«Er det grunn til optimisme eller pessimisme? Er vi på vei til Ragnarokk, eller fins en utvei?» spør Bekkelund i innledningen til boken. En eventuell optimisme må — i hvert fall for anmelderen — bety noe i retning av tro på bevarelsen av den europeiske menneskelighets kjerner og identitet.

Trosfellen Sigrid Undset så i sine senere år temmelig dystert på fremtiden i så måte. «Frafall fra kristendommen er i sin dypeste grunn fra livet», skriver hun allerede i 1935, og uten liv er der som bekjent intet håp.

Skal man våge å tolke det som et håp at de mange fornektene i boken — i likhet med apostelen i yppersteprestens forgård — røber seg ved sitt sprog? Medmenneskelighet og godhet, sier de, godvilje, ansvarsfølelse og tro på det godes mulighet, sier de. Langt på vei taler de nazaréerens sprog!

Spørsmålet blir da om tredje hanegal forlengt er forbi eller ikke ...

«Dette tror jeg på» er ingen likegyldig bok, selv om den har sine åpenbare og mer skjulte svakheter, er den et godt stykke på vei en interessant 80-årsdokumentasjon med forbindelseslinjer til gamle, men langt fra foreldede spørsmål i europeisk tanke.

Bidragsterne fortjener takk — noen i tillegg en hjertelig takk.

Kjell Bekkelund (red.):

«Dette tror jeg på»,

Cappelen 1982.

NY KATOLSK SALMEBOK I DANMARK

I anledning utgivelsen av den nye danske salmebok *Lovsang*, ble det 1. søndag i advent lest opp et hyrdebrev fra biskop Hans Martensen i Danmarks kirker.

Biskopen sa bl. a. «Vår nye salmebok kommer ut midt i en periode hvor kirken befinner seg i en overgang som kanskje aldri før. Denne overgang deler kirken med verden ellers og med vårt eget hjemlige Danmark. Endringer og omskiftelser kommer med en fart som ingen tidligere tider har opplevet. Selv er vi som katolske kristne i Danmark ennå knapt ferdig med å omstøpe den gamle latinske liturgi til morsmålet, — og morsmålet selv er underkastet mange endringer. Det er innlysende at det nettopp i en slik periode er særlig vanskelig å utgi en bok som man håper vil bli til gagn for menighetene kanskje flere årtier fremover.»

LITURGISK KALENDER

JULETIDEN

DESEMBER

Herrens fødsel

24. Vigiliemesse. Jes. 62, 1-5. Ap.Gj. 13, 16-17.22-25. Mt. 1, 1-25 eller 18-25
25. De tre julemesser
I — Jes. 9, 2-4.6-7. Tit. 2, 11-14. Luk. 2, 1-4.
II — Jes. 62, 11-12. Tit. 3,4-7. Luk. 2, 15-20.
III — Jes. 52, 7-10. Hebr. 1, 1-6. Joh. 1, 1-18 (eller 1-5.9-14).
26. Den hellige familie. Jesu Sirak 3, 3-7.14-17a (Gr. 2-6.12-14). Kol. 3, 12-21. Luk. 2, 22-40 (eller 22, 39-40). (Stefanus, Kirkens første martyr, feires ikke).
27. Johannes, apostel og evangelist. 1. Joh. 1, 1-4. Joh. 20.2-8.
28. De uskyldige barn, martyrer. 1. Joh. 1,5 - 2, 2. Mt. 2, 13-18.
29. 5. dag i juleoktaven. 1. Joh. 2, 3-11. Luk. 2, 22-35. (Memorial til Thomas Becket, biskop og martyr, mulig).
30. 6. dag i juleoktaven. 1. Joh. 2, 12-17. Luk. 2, 36-40.
31. 7. dag i juleoktaven. 1. Joh. 2, 18-21. Joh. 1, 1-18. (Memoria til Sylvester I., pave, mulig).

JANUAR 1983

1. Jomfru Maria, Guds mor. 4. Mos. 6, 22-27. Gal. 4, 4-7. Luk. 2, 16-21.
2. Herrens epifani. Jes. 60,1-6. Efes. 3,2-3a.5-6. Mt. 2, 1-12.
3. Ferial. 1. Joh. 3, 22 - 4, 6. Mt. 4,12-17.23-25.
4. Ferial. 1. Joh. 4, 7-10. Mk. 6, 34-44.
5. Ferial. 1. Joh. 4, 11-18. Mk. 6, 45-52.
6. Ferial. 1. Joh. 4, 19 - 5, 4. Luk. 4, 14-22a.
7. Ferial eller Raimundo av Penafort, prest. 1. Joh. 5, 5-6.8-13 (Gr. 5-13). Luk. 5, 12-16.
8. Ferial. 1. Joh. 5, 14-21. Joh. 3, 22-30.
9. Herrens dåp. Jes. 42, 1-4.6-7. Ap.Gj. 10, 34-38. Mk. 1, 6b-11.

TEMPUS PER ANNUM før fastetiden

10. Ferial. Hebr. 1, 1-6. Mk. 1, 14-20.
11. Ferial. Hebr. 2, 5-12. Mk. 1, 21-28.
12. Ferial. Hebr. 2, 14-18. Mk. 1, 29-39.
13. Ferial eller Hilarius, biskop og kirkelærer. Hebr. 3, 7-14. Mk. 1, 40-45.
14. Ferial. Hebr. 4, 1-5.11. Mk. 2, 1-12.
15. Ferial eller Jomfru Marias lørdagsmesse. Hebr. 4, 12-16. Mk. 2, 13-17.
16. 2. alm. søndag. Jes. 62, 1-5. 1. Kor. 12, 4-11. Joh. 2, 1-12.
17. Antonius, abbed. Hebr. 5, 1-10. Mk. 2, 18-22.
18. Ferial. Hebr. 6, 10-20. Mk. 2, 23-28.
19. Ferial. Hebr. 7, 1-3.15-17. Mk. 3, 1-6.
20. Ferial eller Fabianus, pave og martyr, eller Sebastian, martyr. Hebr. 7, 25 - 8, 6. Mk. 3, 7-12.
21. Agnes, jomfru og martyr. Hebr. 8, 6-13. Mk. 3, 13-19.
22. Ferial eller Vincent, diakon og martyr, eller Jomfru Marias lørdagsmesse. Hebr. 9, 2-3.11-14. Mk. 3, 20-21.
23. 3. alm. søndag. Neh. 8, 1-4a.5-6.8-10. 1. Kor. 12, 12-30 (eller 12-14.27). Luk. 1, 1-4 ; 4, 14-21.
24. Frans av Sales, biskop og kirkelærer. Hebr. 9, 15.24-28. Mk. 3, 22-30.
25. Apostelen Paulus' omvendelse. Ap..Gj. 22, 3-16. Mk. 16, 15-18.
26. Timotheus og Titus, biskoper. 2. Tim. 1, 1-8 eller Tit. 1, 1-5. Mk. 4, 26-34.
27. Ferial eller Angela Merici, jomfru. Hebr. 10, 19-25. Mk. 4, 21-25.
28. Thomas Aquinas, prest og kirkelærer. Hebr. 10, 32-39. Mk. 4, 26-34.
29. Ferial eller Jomfru Marias lørdagsmesse. Hebr. 11, 1-2.8-19. Mk. 4, 35-40 (Gr. 35-41).
30. 4. alm. søndag. Jer. 1, 4-5.17-19. 1. Kor. 12, 31 - 13, (eller 13, 4-13). Luk. 4, 21-30.
31. Johannes Bosco, prest. Hebr. 11, 32-40. Mk. 5, 1-20.

Støtt «St. Olav» – gi et gaveabonnement

I 1983 koster bladet kr. 120 pr. år –

Utlandet (ikke Skandinavia) kr. 140.

ENHET . . .

(Forts. fra s. 13)

mai. Vi har barn av lutherske prester som elever, og vi ber gjerne en av disse prester om å forrette gudstjenesten sammen med en katolsk prest ved slike anledninger. Jeg synes det er fint at vi har dette økumeniske samarbeidet.

— Foreldrene blir innbudt til disse gudstjenestene og mange møter opp.

Alt dette lyder idyllisk. Er det slik? Har ikke dere som andre skoler disiplinproblemer?

— Det er en kjennsgjerning at alle elever idag er mer urolige enn før, sier søster Felicia og smiler. De bringer livet utenfor skolen med seg. Lærerne hos oss blir ikke mobbet, hvis det er det som ligger i spørsmålet. Jeg pleier å si til foreldrene når de kommer med barna at de ikke sender barna sine til et paradiset her hos oss. Barna er rampete eller søte, som alle andre steder. Fordelen hos oss er at skolen ikke er så stor. Vi har 270 elever med to parallellklasser på hvert trinn fra 1.—6. klasse.

— Skulle det bli tilløp til mobbing, er forholdene mer gjennomsluktige hos oss. Vi tar tingene opp straks vi får vite om det som skjer. Det er hver enkelt lærer som tar tilfellet opp. Det må ikke først bli en stor sak av det. Dette ser vi som meget viktig.

— Mobbing skjer ikke i klassen. Det er helst i skolegården eller på skoleveien, hvis det skjer noe som kan kalles det. Da tar vi det straks opp på lærermøter. Barna vet at vi lærere reagerer. Dette tror jeg er meget viktig. Det dypeste i vår oppdragergjerning er at den skal være holdningsdannende. Ikke gjennom straff, men ved at elevene skal vite at de må vise respekt og ta hensyn til hverandre.

Hvilken rolle spiller foreldrene i skolens liv?

— Generelt sett har vi hatt meget interesserte foreldre. Årsaken til det er at de sender sitt barn til St. Sunniva skole etter nøye overveielse — det skal jo lønne seg. De må betale. Elevene kan også få lengre skolevei, de kan få problemer i nærmiljøet ved at de mister kamerater når de ikke går på samme skole. Vi vet at dette siste skjer. Når

foreldrene allikevel bestemmer seg for å sende barna til oss, er de mer på vår side enn om barna deres går på en ofentlig skole. Foreldrene har valgt en skole for barna, og dermed går de også mer inn for skolens idé og dens eksistens.

— Formelt har vi samarbeidsutvalg ved skolen, det passer for oss.

Blander foreldrene seg inn i det pedagogiske opplegg?

— Nei. Foreldrene er klar over at det pedagogiske opplegg er lærernes sak. Foreldrene vil tre støttende til med økonomien. Det har de bl. a. til fulle vist når de arrangerer julemarked. Markedet er det foreldrene som står for, og det som kommer inn av penger er til stor økonomisk hjelp for skolen. Julemarkedet gir også mer sosial kontakt

foreldrene imellom. De blir kjent med hverandre og det har en sosial funksjon.

— En av foreldreprerentantene, som er økonom, hjalp oss med søknad til Oslo kommune om ekstratilskudd for fire år siden. Det ble innvilget. Vedkommende er fortsatt vår gode hjelper på sitt fagområde. Slik hjelp fra foreldrenes side er uvurderlig.

Hvordan er relasjonen katolsk skole/Oslo katolske bispedømme?

— Biskop Gran er meget interessert i skolen og ønsker sterkt at den må fortsette og utvides. Men bispedømmet bidrar ikke økonomisk. Mange ikke-katolikker tror Vatikanet øser penger ut over oss. Vi får ikke en øre derfra. Men Biskopens moralske støtte betyr meget for oss, sier søster Felicia Körner.

Åpningstider i desember:

29.11—11.12: Kl. 9—17

13.12—23.12: Kl. 9—18

JULAFTEN: Kl. 9—12

LØRDAGER: Kl. 9—15

MELLOM JUL OG NYTTÅR holdes åpent kl. 10—15.

I ÅR KAN VI VIRKELIG VISE DERE HVA VI HAR AV VAKRE JULEGAVER. KOM TIL VÅRE NYE LOKALER HVOR VI NÅ HAR DET STØRSTE UTVALGET I:

Staller, krybbefigurer, madonnastatuer, ikoner, kors, krusifikser, rosenkranser og meget mere fra Frankrike, Italia, Tyskland og Norge.

KALENDERE:

Ikonkalendere, Madonnakalendere, Hummelkalendere, Orgelkalendere, Pauluskalendere — tysk og fransk, Mon Agenda, Steigerwaldkalendere.

PLATER:

Julemusikk fra hele verden, gregoriansk, ortodoks kirkemusikk, klassisk religiøs musikk og folkemusikk.

NYDELIGE JULEKORT MED KRISTNE MOTIVER

RØKELSE, RØKELSESKAR, TREKULL

MANGE SKJØNNE GAVEBØKER FOR VOKSNE OG BARN

KOM MENS UTVALGET ER STØRST!

ST. OLAV BOKHANDEL A/S

Akersveien 14, Oslo 1. Tlf (02) 20 72 48

THRONSEN & CO. A/S

Boktrykk - Offset - Repro

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo 1

Telefon 20 40 02 - 20 70 02

BEGRAVELSESBYRÅET

TS Jacobsen *a/s*

Ullevålevn. 1

TELEFON * 20 79 05

Alltid telefonvakt

Vi kommer i konferanse

Ordner alt

Egen parkeringsplass

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikkfabrikk

Tif. 83 41 84 - DRAMMEN

FORSIKRINGSAKTIESELSKAPET LIVSFORSIKRINGSELSKAPET
VESTA **HYGEA**

MED TANKE PÅ FREMTIDEN

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

HOPSDAL & DAHL A/S

Aut. Installatør, TV-, Radio-
og Utstyrforretning

TORNØEGÅRDEN - BERGEN

Dominikanerinnene i Lunden kloster
ønsker alle sine venner
en velsignet juletid
og et glederikt nyttår.

«VI HAR . . . (Forts. fra s. 15)

og dragning mot klosterlivet som mange mennesker har.

Det er Deres oppgave, som biskoper, sammen med prestene i Deres land, å styrke det katolske legfolk i dets apostolat. Legfolket skal avlegge et ekte kristent vidnesbyrd for verden nettopp ved å leve sitt kristenliv i verden — de skal være den surdeig som gjennomsyrer verden innenfra. Når legfolket åpner seg for nådens makt, bidrar dette ikke bare til den enkeltes helliggjørelse, men til hele verdens frelse. Gjennom legfolkets trofaste vidnesbyrd kan verden erkjenne hva håpet på Jesus Kristus virkelig betyr.

Når jeg har fremhevet dette håp så

MALERMESTER

utfører allslags maler- og tapetserarbeider

Georg og Otto Foerster

Tif. 21 69 06

sterkt for Dere, er det fordi det er mitt ønske at dere — med Peter — styrker Guds folk i Skandinavia så det kan «fødes påny til et levende håp». La oss sammen — i bispeembedets fulle kollegialitet — gi våre prester, ordensfolk og legfolk mot til å leve i Evangeliets håp. La oss med salmisten stadig rope ut for de troende: «Vær sterke og frimodige, alle dere som venter på Herren» (Salme 31, 25).

A/S NORSKE SHELL

FYRINGSOLJE

Leverandør til de fleste
katolske institusjoner
i Norge

Ved bestilling av olje:

02-19 12 00 - Service 02-19 12 20

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Glads vei 23, Grefsen
Tif. 21 18 32

Vår kjære

SØSTER

MARIA ELFRIDA LEMBERG

døde på Grefsen den 09.11.82
i en alder av 79 år,
etter 56 års klosterliv.

Vi anbefaler vår avdøde medsøster
til de troendes forbønn.

ST. JOSEPHSØSTRENE

Gudstjenester i Julen

ST. OLAV DOMKIRKE, Akersveien 1

Søndag 12. des.: Kl. 17.00: St. Hallvardguttene synger.

Onsdag 15. des.: Kl. 18.00: Botsandakt.

Freitag 24. des.: Kl. 15.00: Barneandakt.
Kl. 24.00: Midnattsmesse v/Biskop Gran.

Lørdag 25. des.: Kl. 9.30: Messe.

Kl. 11.00: Høymesse (Biskop Gran preker).

Kl. 19.00: Messe på engelsk.

Søndag 26. des.: Kl. 9.30: Messe.

Kl. 11.00: Høymesse.

Kl. 19.00: Messe på engelsk.

Freitag 31. des.: Kl. 18.00: Takkegudstjeneste m. Biskop Gran.

Lørdag 1. jan.: Kl. 11.00: Messe (merk tiden).

Søndag 2. jan.: Kl. 9.30: Messe.

Kl. 11.00: Høymesse.

Kl. 19.00: Messe på engelsk.

Onsdag 5. jan.: Kl. 18.00: Messe.

Lørdag 8. jan.: Kl. 14.00: Messe.

Søndag 9. jan.: Kl. 9.30: Messe.

Kl. 11.00: «Annerledes messe» med påfølgende juletefest.

Kl. 19.00: Messe på engelsk.

ST. HALLVARD KIRKE, Enerhauggt. 4

19. des. 4. adventssøndag: Kl. 11.00: Høymesse med botsliturgi og anledning til skrifte.

24. des. julaften: Kl. 14.00: Barnegudstjeneste. St. Hallvardguttene synger. Barna medbringer sine gaver til «Sollidar norsk» aksjon for polske barn.
Kl. 23.00: Midnattsmesse. (Merk tiden)

25. des. 1. juledag: Kl. 11.00: Høymesse. — ingen annen messe.

26. des. 2. juledag: Kl. 8.35: Fromesse.
Kl. 11.00: Høymesse.

31. des. nyttårsaften: Kl. 18.00: Takkegudstjeneste i St. Olav kirke ved biskop Gran.

1. jan. nyttårsdag: Kl. 11.00: Messe — ingen annen messe.

ST. DOMONIKUS

24. des. Julaften:

Kl. 16.00: Barnegudstjeneste.

Kl. 24.00: Midnattsmesse.

25. des. 1. juledag: Kl. 11.00: Høymesse.

26. des. 2. juledag: Kl. 11.00: Høymesse. (NB! Ingen annen messe 2. juledag).

1. jan. Nyttårsdag: Kl. 11.00: Messe.

Søndag 2. januar: Vanlige søndagsmessetider.

VOR FRUE VILLAS KAPELL,

Ullernchausséen 52

Freitag 24. des.: Kl. 17.30: Messe.

Lørdag 25. des.: Kl. 10.00: Messe.

Søndag 26. des.: Kl. 9.00: Messe.

MARIAKIRKEN, Nyveien 17, Stabekk

Freitag 24. des.: Kl. 15.30: Barnemesse.

Kl. 23.00: Midnattsmesse.

Lørdag 25. des.: Kl. 10.45: Høymesse.

Søndag 26. des.: Kl. 10.45: Høymesse.

Freitag 31. des.: Kl. 18.30: Messe.

Lørdag 1. jan. -83: Kl. 10.45: Høymesse.

Søndag 2. jan. -83: Kl. 10.45: Høymesse.

EIKELI KATOLSKE KIRKE, Veståsen 18

Freitag 24. des.: Kl. 24.00: Midnattsmesse (eng.)

Lørdag 25. des.: Kl. 9.15: Messe.

Kl. 10.30: Høymesse (engelsk).

Søndag 26. des.: Kl. 9.15: Messe.

Kl. 10.30: Høymesse (engelsk).

Lørdag 1. jan. -83: Kl. 9.15: Messe.

Kl. 10.30: Høymesse (engelsk).

Søndag 2. jan. -83: Kl. 9.15: Messe.

Kl. 10.30: Høymesse (engelsk).

LUNDEN KLOSTER, Øvre Lunden 5

Freitag 24. des.: Kl. 12.30: Messe.

Kl. 17.30: Vesper.

Kl. 22.45: Matutin.

Kl. 24.00: Midnattsmesse.

Lørdag 25. des.: Kl. 11.00: Høymesse.

Kl. 18.30: Vesper.

Søndag 26. des.: Kl. 10.00: Høymesse.

Kl. 18.30: Vesper.

Freitag 31. des.: Kl. 24.00: Matutin.

Lørdag 1. jan. -83: Kl. 11.00: Høymesse.

Kl. 18.30: Vesper.

Onsdag 19. jan. -83: Kl. 19.00: Økumenisk Gudstjeneste.

ST. MAGNUS KIRKE, Lillestrøm

Freitag 24. des. Julaften:

Kl. 15.00: Familiemesse.

Kl. 24.00: Midnattsmesse.

Lørdag 25. des. 1. juledag:

ingen Ottemesse.

Kl. 10.30: Høymesse.

Søndag 26. des. 2. juledag:

Kl. 09.00: Ottemesse.

Kl. 10.30: Høymesse.

Lørdag 1. jan. Nyttårsdag:

ingen Ottemesse.

Kl. 10.30: Høymesse.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Neste nr. av «St. Olav» utkommer 20. januar.

Ansvarelig redaktør:
Else-Britt Nilsen.

Faste medarbeidere:

Liv Greni,
Aage Hauken,
Kjell Arild Poillestad,
Gunnel Vallquist.

Redaksjonens adresse:
Akersveien 14, Oslo 1.
Telefon 20 72 48.

Ekspedisjon:
Akersveien 14, Oslo 1,
Kontortid 9—16.
Lørdag 9—14.
Telefon 20 72 48.

Abonnement (direkte eller gjennom postkontorene).
Kr. 120,— pr. år.
For halvår kr. 60,—.
Utlandet (ikke Skandinavia)
kr. 140,— pr. år.
Annonser: 10 dager før utgivelsesdagen.
24 nr. årlig.
Postgiro 20 46 480.